KRAJOWY RAPORT Z WDRAŻANIA KONWENCJI RAMSARSKIEJ O OBSZARACH WODNO-BŁOTNYCH

Raporty krajowe, które mają zostać złożone podczas 14. Posiedzenia Konferencji Umawiających się Stron, Wuhan, Chiny, 2021

Celem niniejszego formularza programu Microsoft Word jest wsparcie Umawiających się Stron w gromadzeniu danych dla potrzeb raportu krajowego. Jednakże dane zgromadzone za pomocą tego formularza należy przekazać do internetowego systemu sprawozdawczości krajowej na stronie https://reports.ramsar.org lub przesłać formularz Word drogą elektroniczną na adres nationalreports@ramsar.org do dnia **21 stycznia 2021** w celu oficjalnego złożenia Raportu Krajowego. W razie jakichkolwiek pytań lub problemów prosimy o kontakt z Sekretariatem Konwencji Ramsarskiej w celu uzyskania porady (nationalreports@ramsar.org).

Prosimy pamiętać, że w przypadku Umawiających się Stron pragnących przekazać w internetowym systemie sprawozdawczości krajowej informacje na temat celów krajowych (opcjonalna sekcja 4 formularza raportu krajowego lub formularza Word) termin upływa w dniu 24 stycznia 2020.

Formularz Raportu Krajowego dla COP14 Konwencji Ramsarskiej (FRK)

Informacje podstawowe

1. Formularz Raportu Krajowego COP14 (FRK) został zatwierdzony przez Stały Komitet podczas 57. posiedzenia (SC57) dla Umawiających się Stron Konwencji Ramsarskiej, w celu uzupełnienia jako formy ich sprawozdawczości krajowej dla potrzeb 14. Posiedzenia Konferencji Umawiających się Stron Konwencji.

2. FRK wydany został przez Sekretariat w 2019, aby ułatwić Umawiającym się Stronom planowanie wdrożenia i przygotowania do uzupełnienia Raportu. Termin składania celów krajowych to 24 stycznia 2020, a termin składania uzupełnionych raportów krajowych to 21 stycznia 2021 (daty końcowe zostaną zaktualizowane po uzgodnieniu dat dla COP14)

3. Niniejszy FRK dla COP14 jest zgodny z FRK stosowanym w przypadku COP13, aby umożliwić ciągłość sprawozdawczości i analizę postępów we wdrażaniu dzięki zapewnieniu, że pytania wskaźnikowe są w miarę możliwości zgodne z poprzednimi FRK (a zwłaszcza z FRK dla COP13). Jest on również skonstruowany pod względem celów i strategii Planu Strategicznego Konwencji Ramsarskiej na lata 2016-2024 przyjętego podczas COP12 w drodze uchwały XII.2.

4. Niniejszy FRK dla COP14 zawiera 90 pytań wskaźnikowych. Ponadto sekcja 4 stanowi załącznik opcjonalny, aby ułatwić zadanie w zakresie przygotowania krajowych celów i działań Strony w odniesieniu do realizacji każdego celu Planu Strategicznego na lata 2016-2024 zgodnie z uchwałą XII.2.

5. Podobnie jak w przypadku poprzednich FRK, FRK dla COP14 zawiera sekcję opcjonalną (sekcja 5), aby umożliwić Umawiającej się Stronie podanie dodatkowych informacji na temat wskaźników istotnych dla każdego obszaru wodno-błotnego o znaczeniu międzynarodowym (teren objęty Konwencją Ramsarską) na swoim terytorium.

6. Prosimy zauważyć, że do celów niniejszej sprawozdawczości krajowej dla potrzeb Konwencji Ramsarskiej zakres terminu „obszar wodno-błotny" to zakres tekstu Konwencji, tj. obejmuje wszystkie śródlądowe obszary wodno-błotne (w tym jeziora i rzeki), wszystkie przybrzeżne obszary wodno-błotne (w tym bagna pływowe, namorzyny i rafy koralowe) oraz obszary wodno-błotne stworzone przez człowieka (np. pola ryżowe oraz zbiorniki wodne), nawet jeżeli krajowa definicja „obszaru wodno-błotnego" może różnić się od tej przyjętej przez Umawiające się Strony Konwencji Ramsarskiej.

Cele i zastosowania sprawozdawczości krajowej dla Konferencji Umawiających się Stron

7. Raporty Krajowe Umawiających się Stron stanowią oficjalne dokumenty Konwencji i są publicznie dostępne na stronie internetowej Konwencji.

8. Raporty Krajowe Konwencji mają siedem głównych celów. Są to:

   i) przekazywanie danych i informacji na temat sposobu i zakresu wdrażania Konwencji;
   ii) zapewnienie krajom narzędzi dla potrzeb planowania krajowego;
   iii) uchwycenie wyciągniętych wniosków i doświadczeń, aby pomóc Stronom w planowaniu przyszłych działań;
   iv) określenie pojawiających się problemów i wyzwań w zakresie wdrażania, przed którymi stoją Strony i które mogą wymagać dalszej uwagi ze strony Konferencji Stron;
   v) zapewnienie Stronom środków rozliczania swoich zobowiązań w ramach Konwencji;

vi) zapewnienie każdej ze Stron narzędzia, które pomoże jej ocenić i monitorować postępy we wdrażaniu Konwencji, a także zaplanować przyszłe priorytety; oraz
vii) zapewnienie Stronom możliwości zwrócenia uwagi na swoje osiągnięcia w okresie trzech lat.

9. Dane i informacje przekazane przez Strony w Raportach Krajowych mają również inny cenny cel, ponieważ szereg wskaźników zawartych w Raportach Krajowych z wdrażania przez Strony stanowi kluczowe źródła informacji dla potrzeb analizy i oceny „zorientowanych na rezultat ekologicznych wskaźników skuteczności wdrażania Konwencji".

10. W celu ułatwienia analizy i późniejszego wykorzystania danych i informacji przekazanych przez Umawiające się Strony w Raportach Krajowych, Sekretariat Konwencji Ramsarskiej przechowuje w bazie danych wszystkie otrzymane i zweryfikowane informacje. Jeśli chodzi o COP13, raporty COP14 będą uwzględnione w ramach internetowego systemu sprawozdawczości krajowej.

11. Raporty Krajowe Konwencji wykorzystywane są na wiele sposobów. Obejmują one:

i) zapewnienie możliwości gromadzenia i analizowania informacji, które Umawiające się Strony mogą wykorzystać do informowania o swoim planowaniu i programowaniu na szczeblu krajowym;

ii) pełnienie funkcji podstawy do składania przez Sekretariat raportu na każdym posiedzeniu Konferencji Stron w sprawie globalnego, krajowego i regionalnego wdrażania oraz postępów we wdrażaniu Konwencji. Informacje te są przekazywane Stronom podczas COP w formie szeregu Dokumentów Informacyjnych, włączając w to:
   - raport Sekretarza Generalnego w sprawie wdrażania Konwencji na szczeblu globalnym; oraz
   - raport Sekretarza Generalnego zgodnie z art. 8.2 lit. b, c i d dotyczącego Listy Obszarów Wodno-Błotnych o Znaczeniu Międzynarodowym).

iii) przekazywanie informacji na temat określonych kwestii związanych z wdrażaniem w celu wsparcia udzielania porad i podejmowania decyzji przez Strony podczas COP;

iv) przekazywanie danych źródłowych dla potrzeb ocen szeregów czasowych w odniesieniu do postępów w zakresie określonych aspektów wdrażania Konwencji zawartych w innych produktach Konwencji. Przykładem jest podsumowanie postępów od momentu COP3 (Regina, 1997) w rozwoju krajowych polityk dotyczących obszarów wodno-błotnych, uwzględnione jako tabela 1 w Podręczniku Rozsądnego Użytkowania Konwencji Ramsarskiej 2 (wydanie 4, 2010); oraz

v) przekazywanie informacji dla potrzeb sprawozdawczości dla Konwencji o Różnorodności Biologicznej (CBD) w sprawie krajowego wdrożenia wspólnego planu prac CBD/Konwencji Ramsarskiej oraz wiodącej roli wdrażania Konwencji Ramsarskiej w odniesieniu do obszarów wodno-błotnych dla CBD. W szczególności Sekretariat Konwencji Ramsarskiej i STRP obszernie stosowały wskaźniki FRK dla COP10 w 2009 w celu przygotowania wkładów w gruntowny przegląd programu prac CBD nad różnorodnością biologiczną śródlądowych ekosystemów wodnych do rozpatrzenia przez CBD SBSTTA14 i COP10 w 2010 (zob. UNEP/CBD/SBSTTA/14/3). Przewiduje się podobne wykorzystanie wskaźników FRK dla COP13 w przypadku globalnych ram różnorodności biologicznej CBD na okres po 2020.

Struktura Formularza Raportu Krajowego dla COP14

12. Formularz Raportu Krajowego dla COP14 (FRK) składa się z pięciu sekcji:

Sekcja 1 zawiera informacje instytucjonalne dotyczące organu administracyjnego i krajowych punktów kontaktowych dla potrzeb wdrożenia Konwencji na szczeblu krajowym.

Sekcja 2 to sekcja typu „tekst wolny", w której zachęca się Stronę do przedstawienia podsumowania różnych aspektów postępów w krajowym wdrażaniu Konwencji oraz zaleceń na przyszłość.

Sekcja 3 zawiera 90 pytań wskaźnikowych dotyczących wdrażania, zgrupowanych w ramach każdego celu wdrażania Konwencji w Planie Strategicznym na lata 2016-2024, oraz opcjonalną sekcję typu „tekst wolny", w ramach każdego pytania wskaźnikowego, w której Umawiająca się Strona może, jeśli ma takie życzenie, podać dalsze informacje na temat krajowego wdrażania tej działalności.

Sekcja 4 to załącznik opcjonalny umożliwiający każdej Umawiającej się Stronie, która opracowała cele krajowe, podanie informacji na temat celów i działań dla potrzeb wdrażania każdego założenia Planu Strategicznego na lata 2016-2024.

Zgodnie z uchwałą XII.2, która zachęca Umawiające się Strony do „opracowania i złożenia Sekretariatowi w grudniu 2016 lub wcześniej, oraz zgodnie ze swoimi krajowymi priorytetami, zdolnościami i zasobami, swoich własnych wymiernych i terminowych celów krajowych i regionalnych zgodnie z celami określonymi w Planie Strategicznym", zachęca się wszystkie Strony do jak najszybszego rozważenia wykorzystania tego kompleksowego krajowego narzędzia planowania w celu określenia obszarów o najwyższym priorytecie dla działania oraz odpowiednich celów i działań krajowych dla każdego celu.

Planowanie celów krajowych zapewnia, dla każdego z nich, możliwość wskazania *priorytetu krajowego* dla tego obszaru działalności, jak również *poziomu dostępnego pozyskiwania zasobów, lub zasobów, które mogłyby zostać udostępnione w trakcie okresu trzech lat, dla potrzeb jego wdrożenia.* Ponadto istnieją konkretne pola wskazujące *krajowe cele* wdrożenia do 2021 oraz *planowane działania krajowe,* które opracowano, aby osiągnąć te cele.

Plan Strategiczny Konwencji Ramsarskiej na lata 2016-2024 pokazuje synergie między celami różnorodności biologicznej CBD z Aichi a celami Konwencji Ramsarskiej. W związku z tym FRK zapewniają możliwość, aby Umawiające się Strony wskazały, w stosownych przypadkach, w jaki sposób działania podejmowane w celu wdrażania Konwencji Ramsarskiej przyczyniają się do osiągnięcia celów Aichi zgodnie z ust. 51 uchwały XII.3.

Sekcja 5 to załącznik opcjonalny umożliwiający każdej Umawiającej się Stronie, która ma takie życzenie, podanie dodatkowych informacji dotyczących dowolnych lub wszystkich obszarów wodno-błotnych o znaczeniu międzynarodowym (tereny objęte Konwencją Ramsarską).

Ogólne wytyczne na temat uzupełniania i składania Formularza Raportu Krajowego dla COP14

Ważne – prosimy zapoznać się z niniejszą sekcją wytycznych przed rozpoczęciem uzupełniania Formularza Raportu Krajowego

13. Wszystkie sekcje FRK dla COP14 należy uzupełnić w jednym z języków urzędowych Konwencji (angielski, francuski, hiszpański).

14. Termin składania uzupełnionych FRK to 21 stycznia 2021. Uwzględnienie informacji z raportów krajowych otrzymanych po tej dacie w analizie i sprawozdawczości w sprawie wdrażania Konwencji dla COP14 nie będzie możliwe.

15. Termin składania celów krajowych to 24 stycznia 2020.

16. Należy uzupełnić wszystkie pola jasnożółte.

    Pola jasnozielone to pola typu „tekst wolny", w których można podawać dodatkowe informacje, jeśli Umawiająca się Strona ma takie życzenie. Chociaż podawanie informacji w tych polach jest opcjonalne, zachęca się Umawiające się Strony do podawania takich dodatkowych informacji tam, gdzie jest to możliwe i istotne, ponieważ pomaga nam to w pełni zrozumieć postępy i działania Stron, w celu przygotowania najlepszych możliwych globalnych i regionalnych raportów z wdrażania dla COP.

17. Aby pomóc Umawiającym się Stronom odnieść się do istotnych informacji przekazanych w Raporcie Krajowym dla COP13, w przypadku każdego odpowiedniego wskaźnika podawany jest odsyłacz do równoważnego wskaźnika(-ów) w FRK dla COP13 lub w poprzednich FRK, przedstawiony jak następuje: {x.x.x}

18. W celu podjęcia działań następczych i w stosownych przypadkach podawany jest również odsyłacz do odpowiedniego obszaru kluczowych wyników (KRA) dotyczącego wdrażania Konwencji przez Umawiające się Strony w Planie Strategicznym na lata 2009-2015.

19. W niniejszym formularzu raportu uwzględniono wyłącznie cele Planu Strategicznego na lata 2016-2024, w odniesieniu do których prowadzone są działania wdrożeniowe dla Umawiających się Stron. Cele Planu Strategicznego, które nie odnoszą się bezpośrednio do Stron, są pomijane w Formularzu Raportu Krajowego, ponieważ informacje przekazywane są za pośrednictwem bazy danych terenów objętych Konwencją Ramsarską lub Planu Prac Panelu ds. Przeglądu Naukowo-Technicznego (np. cele 6 i 14).

20. Formularz tworzony jest jako formularz w programie Microsoft Word w celu gromadzenia danych. Odpowiedzi i informacje można wpisywać w żółtych lub zielonych polach.

    W przypadku każdego „pytania wskaźnikowego" w sekcji 3 podano legendę opcji dotyczących odpowiedzi. Różnią się one w zależności od wskaźnika i w zależności od pytania, ale zazwyczaj mają postać: „A - Tak", „B - Nie", „C - Częściowo", „D - W toku". Jest to konieczne, aby można było dokonać statystycznych porównań odpowiedzi. Prosimy wskazać odpowiednią literę (A, B itp.) w żółtym polu.

    W przypadku każdego pytania wskaźnikowego można wybrać tylko jedną odpowiedź. Jeśli chcą Państwo udzielić dalszych informacji lub wyjaśnień, prosimy podać je w zielonym polu dodatkowych informacji znajdującym się poniżej odpowiedniego pytania wskaźnikowego. Prosimy zachować zwięzłość **(maksymalnie 500 słów** w każdym polu tekstowym).

21. W sekcji 4 (opcjonalnej) dla każdego celu sekcja planowania celów krajowych wygląda następująco (na przykładzie celu 8 dotyczącego spisu):

Planowanie celów krajowych

Priorytet celu:		A= wysoki; B= średni; C= niski; D= bez znaczenia; E= brak odpowiedzi
Pozyskiwanie zasobów:		A= dobre; B= odpowiednie; C= ograniczone; D= poważnie ograniczone; E= brak odpowiedzi
Cele krajowe (odpowiedź tekstowa):	*[przykładowy tekst]* Przeprowadzenie kompleksowego spisu wszystkich obszarów wodno-błotnych do 2021	
Planowane działania (odpowiedź tekstowa):	*[przykładowy tekst]* Aktualizacja istniejącego spisu, tak aby obejmował terytorium krajowe oraz uwzględnienie istotnych informacji na temat obszarów wodno-błotnych, w tym informacji cyfrowych, gdy to możliwe	
Rezultaty osiągnięte do 2021 i sposób, w jaki przyczyniają się do osiągnięcia celów z Aichi oraz Celów Zrównoważonego Rozwoju **Uwaga: pole to należy uzupełnić, gdy w styczniu 2021 składany jest pełny raport**	*[przykładowy tekst] Kompleksowy spis wszystkich obszarów wodno-błotnych*	

Dane wejściowe należy wprowadzać wyłącznie w żółtych polach. W przypadku **PRIORYTETU** i **POZYSKIWANIA ZASOBÓW** kodowane odpowiedzi podane są w prawej części tabeli *(*zawsze *kursywą).* Wybraną odpowiedź należy wpisać w żółte pole po lewej stronie kodowanych opcji. **CELE** i **PLANOWANE DZIAŁANIA** to pola tekstowe; w tym miejscu zachęca się Umawiające się Strony do podawania w odpowiednim polu bardziej szczegółowych informacji na temat swoich krajowych celów do osiągnięcia podczas wdrażania do 2021 oraz planowanych działań krajowych, opracowanych po to, aby osiągnąć te cele.

Prosimy pamiętać, że należy wybrać tylko JEDNĄ kodowaną opcję – taką, która lepiej przedstawia sytuację Umawiającej się Strony. Puste miejsca będą kodowane w Bazie Raportów Krajowych COP14 jako „Brak odpowiedzi".

22. Najlepiej, aby FRK zostały uzupełnione przez głównego autora zestawienia, w porozumieniu z odpowiednimi współpracownikami z agencji i innymi osobami w rządzie oraz, w stosownych przypadkach, z organizacjami pozarządowymi i innymi zainteresowanymi podmiotami, które mogą dysponować pełniejszą wiedzą na temat aspektów ogólnego wdrażania Konwencji przez Stronę. Główny autor zestawienia może w dowolnym momencie zapisać dokument i powrócić do niego później, aby kontynuować uzupełnianie lub zmienić odpowiedzi. Autorzy zestawienia powinni odnieść się do raportu krajowego złożonego dla COP13 w celu zapewnienia ciągłości i spójności przekazywanych informacji. W systemie internetowym istnieje opcja umożliwienia konsultacji z innymi osobami.

23. Po każdej sesji **prosimy pamiętać o zapisaniu pliku**. Zalecana struktura nazwy pliku to: COP14NRF [Kraj] [data], na przykład: COP14NRFHiszpania13stycznia2021.doc

24. Po uzupełnieniu FRK z wykorzystaniem wersji Word (offline), prosimy wprowadzić dane w internetowym systemie sprawozdawczości krajowej dostępnym na: https://reports.ramsar.org lub przesłać je drogą elektroniczną (nationalreports@ramsar.org) do 21 stycznia 2021. W razie

jakichkolwiek pytań lub problemów prosimy o kontakt z Sekretariatem Konwencji Ramsarskiej w celu uzyskania porady, pod adresem (nationalreports@ramsar.org).

25. Do uzupełnionego FRK **należy dołączyć pismo, które można przesłać do systemu internetowego lub drogą elektroniczną (nationalreports@ramsar.org) w imieniu Kierownika organu administracyjnego, potwierdzające, że jest to oficjalne złożenie raportu krajowego dla COP14 przez Umawiającą się Stronę.**

W razie jakichkolwiek pytań lub problemów prosimy o kontakt z Sekretariatem Konwencji Ramsarskiej w celu uzyskania porady (nationalreports@ramsar.org).

Raport Krajowy dla COP14 Konwencji Ramsarskiej

Sekcja 1: Informacje instytucjonalne

Ważna uwaga: poniższe odpowiedzi będą traktowane przez Sekretariat Konwencji Ramsarskiej jako kompletna lista Państwa punktów kontaktowych i będą wykorzystywane do aktualizacji posiadanych przez niego informacji. Aktualne informacje Sekretariatu na temat punktów kontaktowych dostępne są na https://www.ramsar.org/search?f%5B0%5D=type%3Aperson#search-contacts

Nazwa Umawiającej się Strony:	**POLSKA**

Wyznaczony organ administracyjny ds. Konwencji Ramsarskiej

Nazwa organu administracyjnego:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Kierownik organu administracyjnego – nazwisko i tytuł:	Andrzej Szweda-Lewandowski
Adres:	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Telefon/Fax:	Tel.: +48 22 369 29 00, fax.: +48 22 369 21 20
E-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Wyznaczony Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Konwencji Ramsarskiej

Nazwa i tytuł:	Krajowy Punkt Kontaktowy
Adres:	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Telefon/Fax:	Tel. +48 22 369 21 37
E-mail:	sekretariat.ramsarska@gdos.gov.pl

Wyznaczony Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Związanych z Panelem Przeglądu Naukowo-Technicznego (STRP)

Nazwa i tytuł:	Krajowy Punkt Kontaktowy – Komitet Mokradłowy
Nazwa organizacji:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Telefon/Fax:	Tel. +48 22 369 21 37
E-mail:	sekretariat.ramsarska@gdos.gov.pl

Wyznaczony Rządowy Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Związanych z Programem Komunikacji, Edukacji, Uczestnictwa i Świadomości (CEPA)

Nazwa i tytuł:	Krajowy Punkt Kontaktowy
Nazwa organizacji:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Telefon/Fax:	Tel. +48 22 369 21 37
E-mail:	sekretariat.ramsarska@gdos.gov.pl

Wyznaczony Pozarządowy Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Związanych z Programem Komunikacji, Edukacji, Uczestnictwa i Świadomości (CEPA)

Nazwa i tytuł:	Krajowy Punkt Kontaktowy

Nazwa organizacji:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Telefon/Fax:	Tel. +48 22 369 21 37
E-mail:	sekretariat.ramsarska@gdos.gov.pl

Sekcja 2: Ogólne podsumowanie postępów i wyzwań w zakresie krajowego wdrażania Konwencji

W Państwa kraju, w ciągu ostatnich trzech lat (tj. od złożenia raportów dotyczących COP13):

A. Prosimy podać pięć aspektów wdrażania Konwencji, które odniosły największy sukces?

1) Ustanowienie i działalność Komitetu Mokradłowego
2) Utrzymanie niepogorszonego stanu ekologicznego terenów objętych Konwencją Ramsarską i postęp w wyznaczaniu transgranicznego terenu objętego Konwencją Ramsarską – Torfowiska Doliny Izery
3) Zwiększenie świadomości na temat skutków zmian klimatu i degradacji różnorodności biologicznej w wyniku realizacji polityki gospodarki wodnej i polityki ochrony przyrody
4) Aktywne działania edukacyjne, rosnąca liczba osób odwiedzających tereny objęte Konwencją Ramsarską, a zwłaszcza obszary o statusie parku narodowego. Utrzymanie okresowych wydarzeń z okazji Światowego Dnia Mokradeł
5) Liczne projekty w zakresie aktywnej ochrony oraz projekty edukacyjne i promocyjne na terenach objętych Konwencją Ramsarską i innych obszarach wodno-błotnych, dzięki finansowaniu ochrony środowiska przy pomocy funduszy krajowych, unijnych i zagranicznych

B. Prosimy podać pięć największych trudności we wdrażaniu Konwencji?

1) Luki w spójności przepisów zawartych w konwencjach międzynarodowych, dyrektywach UE i prawie krajowym
2) Niedoskonałości systemu planowania przestrzennego, który chroniłby obszary wodno-błotne przed zwiększoną presją antropogeniczną
3) Konflikty interesów między zarządzaniem obszarami wodno-błotnymi a ich ochroną (zwłaszcza w kontekście dostosowania do i łagodzenia zmian klimatu)
4) Zbyt niska świadomość społeczna na temat roli obszarów wodno-błotnych w środowisku i w życiu człowieka (stanowiąca przeszkodę w skutecznej ochronie przyrody, zwłaszcza na gruntach prywatnych, i stwarzająca problemy z egzekwowaniem planów ochrony i planów zadań ochronnych)
5) Praktyki odwadniania torfowisk na gruntach prywatnych przyczyniające się do pogłębiania suszy i powstawania pożarów

C. Prosimy wymienić pięć priorytetów dla potrzeb przyszłego wdrażania konwencji?

1) Aktualizacja inwentaruzacji krajowej na obszarach wodno-błotnych w Polsce służąca polityce ochrony terenów wodno-błotnych i instrumentom finansowym
2) Działania na rzecz ochrony prawnej wszystkich gleb torfowych i kształtowania instrumentów finansowych dla ochrony obszarów wodno-błotnych
3) Kontynuacja prac nad uzupełnieniem wykazu terenów objętych Konwencją Ramsarską, z włączeniem Czerwonej Listy terenów objętych Konwencją Ramsarską w Polsce oraz rodzajów ekosystemów, które nie są w dostatecznym stopniu reprezentowane w Konwencji Ramsarskiej (w Polsce: torfowiska, łąki podmokłe)
4) Intensyfikacja działań edukacyjnych, promocyjnych i informacyjnych, zwłaszcza na temat roli i wartości obszarów wodno-błotnych (szkolenia i spotkania informacyjne, organizacja spotkań ze społecznościami lokalnymi, wystawy w jednostkach samorządu terytorialnego, w szczególności w pobliżu cennych obszarów wodno-błotnych)
5) Intensyfikacja współpracy między organem administracyjnym, Komitetem Mokradłowym, jednostkami zarządzającymi i zainteresowanymi podmiotami we wdrażaniu Konwencji Ramsarskiej

D. Czy mają Państwo (AA) jakiekolwiek zalecenia dotyczące priorytetów w zakresie pomocy wdrożeniowej i wymogów dotyczących takiej pomocy ze strony Sekretariatu Konwencji Ramsarskiej?

Nie

E. Czy mają Państwo (AA) jakiekolwiek zalecenia dotyczące pomocy wdrożeniowej ze strony Międzynarodowych Organizacji Partnerskich Konwencji (IOP)? (włączając w to bieżące partnerstwa oraz takie, które dopiero mają zostać zawarte)

Nie

F. W jaki sposób można lepiej powiązać krajowe wdrażanie Konwencji Ramsarskiej z wdrażaniem innych wielostronnych porozumień środowiskowych (MEA), zwłaszcza tych zawartych w „klastrze różnorodności biologicznej" (Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD), Konwencja o gatunkach wędrownych (CMS), Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem(CITES), Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa (WHC) oraz Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia (UNCCD) i Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC)?

Współpraca i ewentualne podejmowanie wspólnych działań powinny bazować na okresowych posiedzeniach międzyresortowych, umożliwiających wymianę doświadczeń i podejmowanie inicjatyw. Takie posiedzenia powinny odbywać się co najmniej raz na sześć miesięcy, z udziałem podmiotów zajmujących się szeroko rozumianą ochroną przyrody oraz środowisk administracji krajowej i samorządowej.

G. W jaki sposób Konwencja Ramsarska powiązana jest z wdrażaniem polityki/strategii wodnej i innych strategii w kraju (np. w sprawie zrównoważonego rozwoju, energii, przemysłu wydobywczego, ograniczania ubóstwa, warunków sanitarnych, bezpieczeństwa żywnościowego, różnorodności biologicznej) i w jaki sposób można to udoskonalić?

Rozwój strategii krajowych musi uwzględniać rolę obszarów wodno-błotnych, dlatego konieczne jest, aby eksperci specjalizujący się w dziedzinie biologii, ekologii, hydrologii i odbudowy obszarów wodno-błotnych uczestniczyli w opracowywaniu takiej dokumentacji. Eksperci powinni także uczestniczyć w komitetach kontrolujących opracowywanie/aktualizację takich strategii.
Krajowa strategia ochrony obszarów wodno-błotnych jest niezbędna, aby połączyć różne sektory gospodarki i polityki.

H. Zgodnie z ust. 21 uchwały XIII.18 w sprawie *Płci i obszarów wodno-błotnych*, prosimy przedstawić krótki opis równowagi między mężczyznami i kobietami uczestniczącymi w decyzjach, programach i badaniach związanych z obszarami wodno-błotnymi

Polska realizuje politykę równości płci w podejmowanych decyzjach, programach i projektach związanych z obszarami wodno-błotnymi.

I. Czy mają Państwo (AA) jakiekolwiek inne uwagi ogólne na temat wdrażania Konwencji?

Nie

J. Prosimy podać nazwy organizacji, z którymi przeprowadzono konsultacje lub które wniosły wkład w informacje zawarte w niniejszym raporcie:

Ministerstwo Infrastruktury
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Wrocławiu
Biebrzański Park Narodowy
Park Narodowy Gór Stołowych
Kampinoski Park Narodowy
Karkonoski Park Narodowy
Narwiański Park Narodowy
Poleski Park Narodowy
Słowiński Park Narodowy
Tatrzański Park Narodowy
Park Narodowy Ujście Warty
Woliński Park Narodowy
Stawy Milickie S.A.
Nadleśnictwo Nowy Targ
Dyrekcja Dolnośląskiego Zespołu Parków Narodowych
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych
Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
Instytut Geodezji i Kartografii
Instytut Ochrony Przyrody PAN
Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG)
Instytut Technologiczno-Przyrodniczy (ITP)
Uniwersytet Warszawski – Wydział Biologii
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych
Uniwersytet w Poznaniu – Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych, Pracownia Ekologii Zmian Klimatu
Centrum Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych
Klub Przyrodników
Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP)
WWF Polska

Sekcja 3: Pytania wskaźnikowe i dalsze informacje dotyczące wdrażania

Cel 1. Nawiązanie do czynników powodującymi straty i degradację obszarów wodno-błotnych

[Odniesienie do Celów Zrównoważonego Rozwoju 1, 2, 6, 8, 11, 13, 14, 15]

Cel 1. *Przedstawienie korzyści z obszarów wodno-błotnych w krajowych/lokalnych strategiach politycznych i planach dotyczących kluczowych sektorów, takich jak woda, energia, górnictwo, rolnictwo, turystyka, rozwój obszarów miejskich, infrastruktura, przemysł, leśnictwo, akwakultura, rybołówstwo na szczeblu krajowym i lokalnym.*
[Odniesienie do celu Aichi 2]

1.1	Czy ochrona obszarów wodno-błotnych i określenie korzyści z obszarów wodno-błotnych zostały włączone do zrównoważonych podejść do następujących strategii krajowych i procesów planowania, w tym: {1.3.2} {1.3.3} KRA 1.3.i	
	A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y= Bez znaczenia	
a)	Krajowa polityka lub strategia zarządzania obszarami wodno-błotnymi:	D
b)	Strategie eliminowania ubóstwa:	Y
c)	Zarządzanie zasobami wodnymi i plany efektywności wodnej:	C
d)	Plany zarządzania zasobami przybrzeżnymi i morskimi:	X
e)	Zintegrowany Plan Zarządzania Strefą Przybrzeżną:	D
f)	Krajowe programy leśne:	A
g)	Krajowe polityki lub działania dotyczące rolnictwa:	A
h)	Krajowa Strategia na rzecz Różnorodności Biologicznej i Plany Działania sporządzone w ramach CBD:	C
i)	Krajowe polityki dotyczące energii i górnictwa:	B
j)	Krajowe polityki dotyczące turystyki:	B
k)	Krajowe polityki dotyczące rozwoju obszarów wiejskich:	B
l)	Krajowe polityki dotyczące infrastruktury:	B
m)	Krajowe polityki dotyczące przemysłu:	B
n)	Krajowe polityki dotyczące akwakultury i rybołówstwa {1.3.3} KRA 1.3.i:	A
o)	Krajowe plany działania (NPA) na rzecz zwalczania i zarządzania zanieczyszczeniem:	B
p)	Krajowe polityki dotyczące gospodarki ściekowej i jakości wody:	C

25.1 Informacje dodatkowe:

a) Krajowa strategia ochrony obszarów wodno-błotnych ma zostać opracowana w 2021 i ustanowiona około 2022.

e) Projekty planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich są obecnie opracowywane przez dyrektorów urzędów morskich.

f) Jednym z celów krajowej polityki leśnej jest zwiększenie retencji wodnej w lasach. Programy ochrony przyrody i oceny oddziaływania na środowisko dla planów gospodarki leśnej obejmują „prawie naturalne zachowanie i renaturyzację zbiorników śródleśnych i naturalnych cieków wodnych", „ochronę naturalnych obiektów retencyjnych, takich jak torfowiska, zbiorniki wodne, źródła, bagna", „zachowanie nienaruszonych nieużytków leśnych, takich jak moczary, bagna, trzęsawiska, torfowiska, wraz z ich florą i fauną w celu ochrony całej różnorodności biologicznej". W planach urządzania lasu obiekty te pozostają bez wytycznych ekonomicznych.

g) W mającej zastosowanie Strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020 (SZRWRiR) opracowano kierunek interwencji 5.1.3 „Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększenie retencji wodnej". Zgodnie z postanowieniami Strategii, zwiększenie retencji wodnej należy zrealizować w pierwszej kolejności poprzez wykorzystanie naturalnych procesów ekologicznych, takich jak retencja wodna na torfowiskach, rozlewiska, zwiększenie retencji poprzez utrzymanie całorocznej pokrywy roślinnej itp. Jednocześnie program zakłada np. budowę lub renowację urządzeń odwadniających wykorzystywanych do retencji lub regulacji poziomów wody, budowę lub renowację systemów nawadniania grawitacyjnego, renowację urządzeń odwadniających w celu dostosowania ich do nawadniania grawitacyjnego oraz budowę lub renowację urządzeń wodociągowych i odwadniających w ramach systemów urządzeń odwadniających, co może mieć niekorzystny wpływ na obszary wodno-błotne. Podobne podejście wyrażono w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju względem kwestii gospodarki wodnej na obszarach rolnych. Kwestie dotyczące ochrony obszarów wodno-błotnych uwzględniono w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

h) Działanie C.II.1. Krajowego programu ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej oraz planu działania na lata 2015-2020: „Opracowanie i wprowadzenie programów ochrony i renaturyzacji zdegradowanych siedlisk, zwłaszcza obszarów wodno-błotnych, na obszarach chronionych" zakłada opracowanie i wprowadzenie programów ochrony zagrożonych siedlisk, które powinny być ukierunkowane przede wszystkim na obszary pełniące istotne funkcje w strukturze ekologicznej regionu lub w lokalnym systemie obiegu wody.

n) Opracowano strategiczny plan rozwoju hodowli i chowu ryb w Polsce na lata 2014-2020. Zawiera on dwa dokumenty branżowe, jeden dotyczący przemysłu karpiowego (tradycyjna akwakultura), natomiast drugi zawiera wytyczne dotyczące rozwoju zrównoważonej intensywnej akwakultury (strategia Karp 2020; rozwój zrównoważonej intensywnej akwakultury 2020) oraz dokument programowy: Wieloletni krajowy plan strategiczny na rzecz akwakultury. Główne cele ekstensywnej akwakultury to: utrzymanie istniejącego obszaru produkcyjnego stawów i jego zrównoważonego wykorzystania, zwiększenie opłacalności gospodarstw stawowych oraz wzmocnienie i wspieranie proekologicznej i prospołecznej roli przemysłu karpiowego.

b) Funkcję tę pełni częściowo Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz jego późniejsze aktualizacje.

Cel 2. *Wykorzystanie wody uwzględnia potrzeby ekosystemu obszarów wodno-błotnych, aby mogły one spełniać swoje funkcje i świadczyć usługi na odpowiednią skalę, m. in., na poziomie dorzecza lub wzdłuż strefy przybrzeżnej.*
[Odniesienie do celów Aichi 7 i 8], [Cel Zrównoważonego Rozwoju 6, Wskaźnik 6.3.1]

2.1	Czy oceniono ilość i jakość wody dostępnej dla i wymaganej przez obszary wodno-błotne w celu wsparcia wdrażania wytycznych dotyczących alokacji i zarządzania wodą dla potrzeb utrzymania funkcji ekologicznych obszarów wodno-błotnych (uchwała VIII.1, VIII.2)? 1.24.	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
2.1 Informacje dodatkowe: Ilość i jakość wody dostępnej dla i wymaganej przez obszary wodno-błotne w celu utrzymania ich funkcji ekologicznych szacowana jest dla niektórych obszarów wodno-błotnych będących obszarami chronionymi na etapie opracowywania planów zarządzania. W przypadku inwestycji, których realizacja może zagrozić alokacji zasobów wodnych na obszarach wodno-błotnych, opracowywane są wytyczne dotyczące minimalizacji tego wpływu.		

2.2	Czy podjęto oceny przepływu środowiskowego w odniesieniu do łagodzenia skutków dla ekologicznego charakteru obszarów wodno-błotnych (Działanie r3.4.iv)?	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
2.2 Informacje dodatkowe: Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej opracowały warunki użytkowania wód z regionów wodnych w formie rozporządzeń Dyrektorów Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, które określały wartości przepływów środowiskowych (nienaruszalne). Prace te są kontynuowane. Trwają prace nad opracowaniem metodyki szacowania przepływów środowiskowych w Polsce, która ma pośrednio uwzględniać zapotrzebowanie obszarów wodno-błotnych na wodę w części związanej z wylewami rzek. Operacyjne wdrożenie tej metody planowane jest na 2021.		

2.3	Jakie, jeśli w ogóle, podjęto inicjatywy w celu udoskonalenia zrównoważonego wykorzystania wody (lub alokacji zasobów wodnych) w kontekście wymogów ekosystemowych w głównych dorzeczach rzek (uchwały VIII.1 i XII.12)? (Działanie 3.4.6.)	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; O= Bez zmian; X= Nieznane
2.3 Informacje dodatkowe: Na niektórych terenach objętych Konwencją Ramsarską zrealizowano projekty, skutkiem czego warunki wodne w ekosystemach uległy poprawie. Niektóre z tych projektów są w trakcie realizacji.		

2.4	Czy opracowano projekty wspierające i wykazujące dobre praktyki w zakresie alokacji i zarządzania wodą w celu utrzymania ekologicznych funkcji obszarów wodno-błotnych (działanie r3.4.ix)?	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
2.4 Informacje dodatkowe: Zasady określone w Polsce w wytycznych dotyczących alokacji i zarządzania zasobami wodnymi w celu utrzymania ekologicznych funkcji obszarów wodno-błotnych przestrzegane są w odniesieniu do obszarów wodno-błotnych o znaczeniu międzynarodowym.		

2.5 Jaki jest odsetek gospodarstw domowych podłączonych do systemu kanalizacyjnego?
CZR 6 Cel 6.3.1.
	E = 74.5%
	E=# procent;
	F= Mniej niż # procent;
	G= Ponad # procent;
	X= Nieznane;
	Y= Bez znaczenia

2.5 Informacje dodatkowe: W 2019 długość sieci kanalizacyjnej w Polsce osiągnęła 165,1 tys. km, a liczba podłączeń do budynków wynosi prawie 3,5 mln. W porównaniu z 2018 r. długość wybudowanej lub odbudowanej sieci kanalizacyjnej wzrosła o 4,4 tys. km, czyli o 2,8%, przy jednoczesnym wzroście liczby podłączeń o ponad 104 tys. szt., tj. o 3,1%. 59,3% sieci kanalizacyjnej i 45,9% liczby podłączeń znajdowało się na obszarach wiejskich. W porównaniu z 2018 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 3,1 tys. km (o 3,3%), a liczba podłączeń wyniosła 64,3 tys. szt. (o 4,2%). Źródło: GUS 2019	

2.6 Jaki jest odsetek skanalizowania w kraju?
CZR 6 Cel 6.3.1.
	E = 51.2
	E=# procent;
	F= Mniej niż # procent;
	G= Ponad # procent;
	X= Nieznane;
	Y= Bez znaczenia

2.6 Informacje dodatkowe: Pod koniec 2019 r. odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosił 51,2%, a w porównaniu z 2018 był wyższy o 0,6 pp. W miastach odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do systemu kanalizacyjnego wynosił 74,7%, a na obszarach wiejskich - 37,2%. Źródło: GUS 2019	

2.7 Jaki jest odsetek użytkowników szamb/latryn, jeśli dotyczy to Państwa kraju? CZR 6 Cel 6.3.1.	F = 24%
	E=# procent;
	F=Mniej niż # procent;
	G= Ponad # procent;
	X= Nieznane;
	Y= Bez znaczenia

2.7 Informacje dodatkowe: Liczba szamb zmniejszyła się z około 2 163 tys. w 2018 r. do 2 146 tys. w 2019 (o 0,8%), natomiast liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła z ok. 257 tys. w 2018 r. do ok. 279 tys. w 2019 r. (o 8,7%). Większość (prawie 87%) przydomowych systemów odprowadzania ścieków pod koniec 2019 znajdowała się na obszarach wiejskich – ponad 86% całkowitej liczby szamb i ponad 92% całkowitej liczby przydomowych oczyszczalni ścieków.	

2.8 Czy kraj wykorzystuje obiekty hydrofitowe/stawy jako technologię oczyszczania ścieków?CZR 6 Cel 6.3.1.	X A= Tak; B= Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y= Bez znaczenia

2.8 Informacje dodatkowe: Brak informacji na szczeblu krajowym na temat przydomowych oczyszczalni ścieków, w tym oczyszczalni hydrofitowych. Lokalizacja oczyszczalni hydrofitowych dostosowana jest do warunków lokalnych. Mają one zazwyczaj charakter demonstracyjny jako działania edukacyjne i promocyjne – np. budynek Centrali Poleskiego Parku Narodowego, będący terenem objętym Konwencją Ramsarską, wyposażony jest w oczyszczalnię hydrofitową. Instytut Technologiczno-Przyrodniczy opracowuje projekty oczyszczalni ścieków, które są później wdrażane przez samorządy, osoby fizyczne, firmy.

2.9 Liczba oczyszczalni ścieków (lub wielkość oczyszczonych ścieków na szczeblu lokalnym)?
CZR 6 Cel 6.3.1.
	E = 2 454 oczyszczalni
	E= # oczyszczalni;
	F= Mniej niż #;
	G=Ponad #;
	X= Nieznane;
	Y= Bez znaczenia

2.9 Informacje dodatkowe: Źródło: GUS 2020.	

2.10 Jaki jest stan funkcjonalny oczyszczalni ścieków? Jeśli dotyczy to Państwa kraju. CZR 6 Cel 6.3.1.	C A=Dobre; B=Nie funkcjonują C=Funkcjonują; Q=Przestarzałe; X= Nieznane; Y= Bez znaczenia
2.10 Informacje dodatkowe: Według piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w Polsce w kraju znajduje się 1 587 aglomeracji. W 2016 r. 1 089 aglomeracji posiadało oczyszczalnie ścieków o zdolności wystarczającej do świadczenia usług tym aglomeracjom. 1 444 aglomeracje osiągnęły efektywność oczyszczania ścieków gwarantującą spełnienie przepisów krajowych w dziedzinie jakości oczyszczonych ścieków.	

2.11 Jaki jest odsetek zdecentralizowanej technologii oczyszczania ścieków, w tym obiektów hydrofitowych/stawów? CZR 6 Cel 6.3.1.	X A=Dobre; B=Nie funkcjonują C=Funkcjonują; Q=Przestarzałe; X= Nieznane; Y= Bez znaczenia
2.11 Informacje dodatkowe:	

2.12 Jaka jest liczba systemów ponownego wykorzystania ścieków (lub wielkość ponownie wykorzystanych ścieków) i ich przeznaczenie? CZR 6 Cel 6.3.1.	2
2.12 Informacje dodatkowe: a) rolnictwo b) przemysł	

2.13	Jaki jest cel systemu ponownego wykorzystania ścieków, jeśli to dotyczy Państwa kraju?CZR 6 Cel 6.3.1.	T R=Rolnictwo; S=Krajobraz; T=Przemysł; U=Do picia; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia
2.13 Informacje dodatkowe: Prosimy wskazać, czy system ponownego wykorzystania ścieków jest bezpłatny, opodatkowany lub podać wszelkie dodatkowe informacje. Oczyszczone ścieki wykorzystywane są wyłącznie do własnych celów oczyszczalni ścieków pod nazwą wody procesowej, spełniającej wymogi sanitarne i higieniczne zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014, poz. 1800). Służy ona do płukania urządzeń filtracyjnych, podlewania roślinności i ochrony przeciwpożarowej. Osady ściekowe z niektórych oczyszczalni ścieków wykorzystywane są w rolnictwie do rekultywacji gruntów, uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu i obróbki termicznej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. z 2015, poz. 257).		

2.14	Czy w Państwa kraju stosuje się proces oczyszczania ścieków, który wykorzystuje obszary wodno-błotne jako naturalny filtr przy jednoczesnym zachowaniu ekosystemu obszarów wodno-błotnych?	X A=Tak; B=Nie; X= Nieznane;
2.14 Informacje dodatkowe: Jeśli tak, prosimy o podanie przykładu.		

Cel 3. *Zwiększenie działań przez sektor publiczny i prywatny na rzecz stosowania wytycznych i dobrych praktyk w zakresie rozsądnego użytkowania wody i obszarów wodno-błotnych.* {1.10}
[Odniesienie do celów Aichi 3, 4, 7 i 8]

3.1	Czy zachęca się sektor prywatny do stosowania zasady i wytycznych dotyczących rozsądnego użytkowania (podręczniki Konwencji Ramsarskiej dotyczące rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych) w swojej działalności i inwestycjach dotyczących obszarów wodno-błotnych? {1.10.1} KRA 1.10.i	**C** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
3.1 Informacje dodatkowe: Przedstawiciele sektora prywatnego są zazwyczaj zapraszani do udziału w planowaniu ochrony i realizacji zadań związanych z ochroną (na przykład obszary Natura 2000) i zachęcani do udziału w projektach. Jednakże zalecenia Konwencji Ramsarskiej zwykle nie są bezpośrednio stosowane w działaniach tego sektora.		

3.2 Czy sektor prywatny podjął czynności lub działania na rzecz ochrony, rozsądnego użytkowania i zarządzania? {1.10.2} KRA 1.10.ii: a) terenami objętymi Konwencją Ramsarską b) obszarami wodno-błotnymi ogółem	A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y= Bez znaczenia a) A b) A
3.2 Informacje dodatkowe: Sektor prywatny podejmuje działania ochronne zarówno na terenach objętych Konwencją Ramsarską, jak i na obszarach wodno-błotnych ogółem. Głównie są to organizacje działające w ramach dotacji celowych – dotacji z funduszy ochrony środowiska lub poprzez działalność wolontaryjną, realizujące projekty związane z ich renaturyzacją, aktywną i bierną ochroną, a także monitorowaniem i działalnością badawczą. Zaangażowanie i motywacja innych prywatnych użytkowników gruntów w ochronę i rozsądne użytkowanie obszarów wodno-błotnych odbywa się, m. in., poprzez instrumenty wspierające w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, dzięki którym rolnicy otrzymują odszkodowanie za mniej opłacalne użytkowanie obszarów wodno-błotnych, co jest korzystne dla siedlisk. Ponadto sektor prywatny zaangażowany jest w realizację zadań związanych z ochroną na terenach chronionych w ramach Konwencji Ramsarskiej i innych obszarach wodno-błotnych w parkach narodowych poprzez dzierżawę gruntów zarządzanych przez Skarb Państwa. W większości przypadków najemcy przeprowadzają koszenie łąk i bagien, również z wykorzystaniem dotacji w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Użytkownicy prywatni realizują również inne, oprócz koszenia, zadania ochronne i plany zadań ochronnych na obszarach chronionych, jako wykonawcy zamówienia publicznego finansowanego przez administrację tych obszarów.	

3.3 Czy podjęto działania w celu wdrożenia środków motywacyjnych, które zachęcają do ochrony i rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych? {1.11.1} KRA 1.11.i	**A** A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane
3.3 Informacje dodatkowe: Rolnicy i hodowcy ryb mają możliwość uzyskania dotacji na działalność proekologiczną. Rolnicy mogą ubiegać się o płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, które w całości lub częściowo rekompensują utracone dochody rolników oraz poniesione przez nich koszty dodatkowe. Wdrożenie wymogów w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego przekłada się na właściwe zarządzanie wilgotnymi łąkami i łąkami trzęślicowymi, słonoroślamitorfowiskami i siedliskami ptaków wodno-błotnych. Wsparcie w dziedzinie działań wodnych i środowiskowych przewidziano również w ramach Programu Funkcjonalnego „Rybołówstwo i morze" na lata 2014-2020. Trwa opracowywanie dotacji i mechanizmów systemowych wspierających naturalną retencję wodną w rolnictwie i zostaną one wdrożone w 2022.	

3.4 Czy podjęto działania mające na celu usunięcie kuriozalnych środków motywacyjnych, które zniechęcają do ochrony i rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych? {1.11.2} KRA 1.11.i	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane; Z=Nie dotyczy

3.4 Informacje dodatkowe:
Trwa opracowywanie dotacji i mechanizmów systemowych wspierających naturalną retencję wodną w rolnictwie i zostaną one wdrożone w 2022.
Zmodyfikowano dotacje na zadanie „Inwestycje w obszary Natura 2000" z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i nie zachęcają już one rolników do zakupu sprzętu, którego użytkowanie na wilgotnych łąkach byłoby szkodliwe (np. walec, koparka).
Niemniej jednak zgodnie z art. 188 ustawy z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2017, poz. 1566) „Utrzymywanie urządzeń wodnych należy do ich właścicieli i polega na eksploatacji, konserwacji oraz remontach w celu zachowania ich funkcji.". Na podstawie tego przepisu właściciele i użytkownicy gruntów, na których znajdują się rowy melioracyjne, są zobowiązani do ich regularnego oczyszczania: koszenia roślinności oraz wycinania drzew i krzewów ze zboczy i den rowów, usuwania osadów i przeszkód. Obowiązek ten dotyczy wszystkich urządzeń odwadniających, w tym rowów, niezależnie od potrzeb ich utrzymywania i wpływu na warunki środowiskowe, również na obszarach chronionych. Jest to często powiązane ze szkodliwym wpływem na obszary wodno-błotne i przyczynia się do przyspieszenia odpływu wód z obszarów o istotnym znaczeniu dla retencji wodnej.

Cel 4. *Identyfikacja i priorytetyzacja inwazyjnych gatunków obcych i ścieżek ich wprowadzania i ekspansji, zwalczanie lub eliminacja priorytetowych inwazyjnych gatunków obcych oraz przygotowywanie i wdrażanie sposobów zarządzania w celu zapobiegania ich wprowadzaniu i ustanowieniu.*
{Odwołanie do celu Aichi 9]

4.1	Czy Państwa kraj posiada krajowy spis inwazyjnych gatunków obcych, które obecnie lub potencjalnie wpływają na ekologiczny charakter obszarów wodno-błotnych? {1.9.1} KRA 1.9.i	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

4.1 Informacje dodatkowe:
Nie przeprowadzono krajowego spisu dotyczącego występowania wszystkich gatunków inwazyjnych znajdujących się na obszarach wodno-błotnych. Niemniej jednak Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wystąpiła o środki na zintegrowany projekt w ramach mechanizmu LIFE w celu stworzenia sieci wczesnego ostrzegania o obcych gatunkach inwazyjnych w Polsce w latach 2021-2030 (ok. 3 mln EUR). Działania niezbędne dla siedlisk chronionych na obszarach Natura 2000 będą prowadzone w oparciu o Priorytetowe Ramy Działania.
W ramach POIS.02.04.00-00-0100/16-00 i projektu pt. „Opracowanie zasad zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z działaniami pilotażowymi i edukacją społeczną", realizowane jest zadanie polegające na określeniu stopnia inwazyjności dla 118 gatunków obcych występujących w Polsce, w tym 49 gatunków z unijnego wykazu. Analiza bazuje na istniejących danych, w tym na wymienionych powyżej danych i wynikach spisu, i określi stopień inwazyjności na podstawie wyników odpowiedzi na procedurę Harmonia+ dla każdego gatunku (włączając w to wpływ gatunku na przyrodę).
Prowadzona jest i regularnie aktualizowana strona internetowa - barszcz.edu.pl - poświęcona barszczom (*Heracleum Sosnowskyi* i *H. mantegazzianum*) stwarzającym zagrożenie przede wszystkim dla obszarów wodno-błotnych. Zawiera ona bazę danych dla ich występowania w Polsce. Ponadto ukazała się książka zatytułowana „Inwazyjne gatunki roślin ekosystemów mokradłowych Polski" (Klub Przyrodników, 2012). Szczegółowy spis (mapowanie) gatunków inwazyjnych odbywa się wybiórczo, zwłaszcza na niektórych obszarach chronionych (w tym w parkach narodowych o statusie terenu objętego Konwencją Ramsarską: Wigierski, Narwiański, Słowiński, Karkonoski oraz w przypadku wybranych gatunków w Biebrzańskim Parku Narodowym). Wskaźniki monitorowania siedlisk i gatunków Natura 2000 – w tym siedlisk wodno-błotnych – prowadzonego w ramach Programu Państwowego Monitoringu Środowiska obejmują, m. in., obce inwazyjne gatunki roślin. Dane te mogą być wykorzystywane do szacowania zagrożeń dla obszarów wodno-błotnych, ale nie na szczeblu krajowym, ze względu na brak spójnej bazy danych.

4.2	Czy ustanowiono lub poddano przeglądowi krajowe polityki lub wytyczne dla obszarów wodno-błotnych dotyczące zwalczania i zarządzania gatunkami inwazyjnymi? {1.9.2} KRA 1.9.iii	**D** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

4.2 Informacje dodatkowe:
W 2021 r. W ramach powstawiania Krajowej strategii ochrony obszarów wodno-błotnych przeanalizowany zostanie problem inwazyjnych gatunków obcych. Walka z inwazyjnymi gatunkami obcymi wpisana została do strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej 2030 w wyniku raportowania danych z art. 17 Dyrektywy Siedliskowej. Inwazyjne gatunki obce to jedna z najczęściej występujących presji w siedliskach w Europie.
Badania planowane w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0100/16-00 „Opracowanie zasad zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z działaniami pilotażowymi i edukacją społeczną" obejmują analizy wpływu gatunków inwazyjnych na siedliska przyrodnicze, w tym siedliska wodno-błotne.

4.3	Czy Państwa kraj skutecznie zwalcza, za pomocą działań w zakresie zarządzania, inwazyjne gatunki wysokiego ryzyka dla ekosystemów obszarów wodno-błotnych?	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

4.3. Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak", prosimy podać przykłady, w tym nazwę gatunku i zakończone sukcesem działania w zakresie zarządzania)
Tam, gdzie to konieczne, plany zarządzania obszarami Natura 2000, gdzie przedmiotem ochrony są siedliskami i gatunkami zależne od wód (na 10 lat) oraz plany zarządzania rezerwatami przyrody (na 20 lat) obejmują przemieszczanie i zmniejszanie biomasy, a także podnoszenie poziomu wód podziemnych. Ze względu na ograniczenia zasobów nie wszystkie obszary Natura 2000 mają ustalone plany zarządzania. Ponadto procesy zmian klimatu (brak opadów) sprzyjają rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych, na przykład nawłoci kanadyjskiej.

4.4	Czy istnieją gatunki inwazyjne o wysokim ryzyku dla ekosystemów obszarów wodno-błotnych, które nie zostały skutecznie zwalczone za pomocą działań w zakresie zarządzania?	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

4.4 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak", prosimy podać przykłady, w tym nazwę gatunku i wyzwania dla zarządzania)
Działania mające na celu ograniczenie występowania gatunków inwazyjnych podejmowane są na skalę lokalną, głównie na obszarach chronionych (parki narodowe, obszary Natura 2000, parki krajobrazowe i rezerwaty przyrody). Najbardziej intensywne jest zwalczanie barszczu, w przypadku którego środki przekazywane lub zabezpieczane są również przez samorządy lokalne i inne jednostki. W ramach projektu POIS.02.04.00-00-0100/16-00 pt. „Opracowanie zasad zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z działaniami pilotażowymi i edukacją społeczną" zostanie zrealizowane zadanie polegające na określeniu stopnia inwazyjności gatunków obcych występujących w Polsce, w odniesieniu do których opracowane zostaną plany wdrożeniowe oraz metody zwalczania i przeprowadzone zostaną działania pilotażowe. Wyżej wspomniane złożone działania będą przeprowadzane dla 10 gatunków priorytetowych, stanowiących największe zagrożenie dla rodzimej przyrody i gospodarki. W odniesieniu do innych gatunków, w tym 49 gatunków z wykazu UE, czynności będą prowadzone w ramach systemu nadzoru nad inwazyjnymi gatunkami obcymi, który zgodnie z przepisami art. 14 Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1143/2014 w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych (...) „gromadzi i rejestruje dane dotyczące występowania w środowisku inwazyjnych gatunków obcych za pomocą prowadzenia badań, monitorowania lub innych procedur (...)".

4.5	Czy oceniono skuteczność programów zwalczania inwazyjnych gatunków obcych na obszarach wodno-błotnych?	**D** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
4.5 Informacje dodatkowe: Skuteczność działań w dziedzinie zwalczania gatunków inwazyjnych zostanie zbadana w przypadku 10 gatunków priorytetowych określonych w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0100/16-00 „Opracowanie zasad zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z działaniami pilotażowymi i edukacją społeczną”. W przypadku tych gatunków badane będą działania pilotażowe (w dziedzinie ograniczenia rozprzestrzeniania, eliminacji). Ponadto, na podstawie analizy dostępnych narzędzi prawnych, metodycznych i finansowych, a także kontekstu instytucjonalnego, do 2030 w Polsce opracowane zostaną plany działania dla inwazyjnych gatunków obcych. Głównym celem tych planów będzie zmniejszenie negatywnego wpływu inwazyjnych gatunków obcych na różnorodność biologiczną, a także na gospodarkę i zdrowie ludzkie.		

Cel 2. Skuteczna ochrona i zarządzanie siecią terenów objętych Konwencją Ramsarską

[Odniesienie do Celów Zrównoważonego Rozwoju 6, 11, 13, 14, 15]

Cel 5. *Utrzymanie lub przywrócenie ekologicznego charakteru terenów objętych Konwencją Ramsarską poprzez skuteczne planowanie i zintegrowane zarządzanie {2.1.}*
[Odniesienie do celów Aichi 6,11, 12]

5.1	Czy ustanowiono krajową strategię i priorytety w celu dalszego wyznaczania terenów objętych Konwencją Ramsarską, przy użyciu *Strategicznych ram wykazu terenów objętych Konwencją Ramsarską?* {2.1.1} KRA 2.1.i	**A** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
5.1 Informacje dodatkowe: Strategia i plan działania na rzecz ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce na lata 2006-2013 wraz z kalkulacją kosztów określały potrzebę uzupełnienia polskiego wykazu terenów objętych Konwencją Ramsarską i wskazywały rodzaje obszarów wodno-błotnych, które powinny zostać ujęte w wykazie. Nowa strategia na rzecz obszarów wodno-błotnych obejmująca potencjalne tereny objęte Konwencją Ramsarską zostanie przygotowana w 2021. Na podstawie wykazu w latach 2017/2018 wyznaczono trzy karpackie obszary wodno-błotne i poczyniono postępy w ustanawianiu transgranicznego obszaru polsko-czeskiego.		

5.2	Czy system RSIS dotyczący terenów objętych Konwencją Ramsarską i jego narzędzia wykorzystywane są do krajowej identyfikacji kolejnych terenów objętych Konwencją Ramsarską, które mają zostać wyznaczone? {2.2.1} KRA 2.2.ii	**B** A=Tak; B=Nie; D=Planowane

5.2 Informacje dodatkowe:
Wyznaczenie nowych terenów objętych Konwencją Ramsarską w Polsce bazuje na ramach strategicznych (Rezolucja. XI.8, Załącznik 2).

5.3	Ile terenów objętych Konwencją Ramsarską posiada formalny plan zarządzania?{2.4.1} KRA 2.4.i	E = 14 E= # terenów; F=Mniej niż # terenów; G=Ponad # terenów; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
5.4	Wśród terenów objętych Konwencją Ramsarską z formalnym planem zarządzania, dla ilu z nich realizowany jest ten plan? {2.4.2} KRA 2.4.i	E = 14 E= # terenów; F=Mniej niż # terenów; G=Ponad # terenów; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
5.5	Wśród terenów objętych Konwencją Ramsarską bez formalnego planu zarządzania, dla ilu jest obecnie realizowane skuteczne planowanie zarządzania za pomocą innych odpowiednich środków, np. za pomocą istniejących działań na rzecz odpowiedniego zarządzania obszarami wodno-błotnymi?{2.4.3} KRA 2.4.i	E = 5 E= # terenów; F=Mniej niż # terenów; G=Ponad # terenów; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia

5.3 – 5.5 Informacje dodatkowe:
W Polsce nie opracowano specjalnych planów ochrony dla terenów objętych Konwencją Ramsarską. Niemniej jednak wszystkie te obszary mają krajowy status ochrony przyrody (parki narodowe, rezerwaty przyrody) lub są objęte europejską siecią ekologiczną Natura 2000. Opracowano zadania ochronne (na okres 1-5 lat) dla:

- 9 terenów objętych Konwencją Ramsarską w parkach narodowych (PN Ujście Warty, Biebrzański, Słowiński, Wigierski, Poleski, Narwiański, Karkonoski, Tatrzański)
- 2 rezerwatów przyrody (Łuknajno, Siedem Wysp)

Plany zarządzania ochroną na okres 20 lat zostały wdrożone w:

- 3 rezerwatach przyrody (Drużno, Bór na Czerwonem, Stawy Milickie)

Inne tereny objęte są siecią Natura 2000, a plany zarządzania są w toku.

5.6	Czy oceniono wszystkie tereny objęte Konwencją Ramsarską pod kątem skuteczności zarządzania nimi (tj. tereny z formalnym planem zarządzania) lub zarządzania za pomocą innych odpowiednich środków, jeżeli takie istnieją, np. za pomocą istniejących działań na rzecz odpowiedniego zarządzania obszarami wodno-błotnymi? {1.6.2} KRA 1.6.ii	D A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

5.6 Informacje dodatkowe:
Plany ochrony lub długofalowe plany zadań ochronnych (opracowane zazwyczaj na 10 lat) zawierają postanowienia dotyczące monitorowania realizacji działań ochronnych. W obszarach, w których dokumenty te zostały wdrożone, oraz po wdrożeniu pozostałych planów, możliwa będzie ocena skuteczności ich wdrażania. Ocena wpływu ekologicznego jest również obowiązkowa w przypadku dotowanych projektów ochrony przyrody. Ich wdrażanie jest zawsze uwzględnione w zadaniach ochronnych na rzecz obszaru chronionego, na którym są realizowane.

5.7 Ile terenów objętych Konwencją Ramsarską posiada międzysektorowy komitet zarządzający? {2.4.4} {2.4.6} KRA 2.4.iv	**E = 0** E= # terenów; F=Mniej niż # terenów; G=Ponad # terenów; X=Nieznane, Y=Bez znaczenia;
5.7 Informacje dodatkowe (w przypadku co najmniej 1 terenu prosimy podać nazwę i oficjalny numer terenu lub terenów): W przypadku siedmiu terenów (parków narodowych: Ujście Warty, Słowiński, Wigierski, Biebrzański, Narwiański, Poleski i Karkonoski) funkcjonują międzysektorowe jednostki doradcze – Rady Naukowe Parku Narodowego, w skład których wchodzą m.in. przedstawiciele samorządów. Rezerwat przyrody „Stawy Milickie", będący terenem objętym Konwencją Ramsarską, posiada zespół doradczy utworzony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w skład którego wchodzą przedstawiciele nauki, praktyki, organizacji pozarządowych, samorządów, instytucji zarządzających i właścicieli gruntów. Zgodnie z KRA 2.4.iv podmioty te nie pełnią funkcji w zakresie zarządzania i rozstrzygania sporów.	

Cel 7. *Zajęcie się zagrożeniami dla terenów narażonych na zmianę charakteru ekologicznego {2.6.} . [Odniesienie do celów Aichi 5, 7, 11, 12]*

7.1 Czy wdrożono mechanizmy dla organu administracyjnego, aby był on informowany o negatywnych, spowodowanych przez człowieka zmianach lub prawdopodobnych zmianach ekologicznego charakteru terenów objętych Konwencją Ramsarską, zgodnie z art. 3.2?{2.6.1} KRA 2.6.i	A A=Tak; B=Nie; C=Niektóre tereny; D=Planowane
7.1 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" lub „Niektóre tereny", prosimy podsumować ustanowiony mechanizm lub mechanizmy): Zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, która reguluje również zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i ich naprawę, w przypadku zagrożenia szkodą lub uszkodzeniem, istnieje obowiązek zgłoszenia tego faktu do regionalnego dyrektora ochrony środowiska i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, którzy rozpoczynają tzw. procedurę dotyczącą szkody. Mianem szkody w środowisku określamy negatywną, możliwą do zmierzenia zmianę stanu lub funkcji elementów środowiska, ocenianą w odniesieniu do pierwotnego stanu, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność podmiotu użytkującego środowisko. Szkody mogą dotyczyć powierzchni gruntów, wód, gatunków chronionych lub siedlisk przyrodniczych. Ponadto na potrzeby art. 17 Dyrektywa siedliskowa i art. 12 Dyrektywy Ptasiej stan siedlisk i gatunków z Załączników 1 i 2 Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej na obszarach Natura 2000 (wszystkie polskie obszary objęte konwencją Ramsarską częściowo lub w całości pokrywają się z utworzonymi obszarami Natura 2000) do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska Ochrona (organ administracyjny) jest zgłaszana przez dyrekcje regionalne.	

7.2	Czy wszystkie przypadki negatywnych zmian spowodowanych przez człowieka lub prawdopodobnych zmian ekologicznego charakteru terenów objętych Konwencją Ramsarską zostały zgłoszone Sekretariatowi Konwencji Ramsarskiej, zgodnie z art. 3.2?{2.6.2} KRA 2.6.i	**B** A=Tak; B=Nie; C=Niektóre przypadki; O=Brak negatywnych zmian
7.2 Informacje dodatkowe (jeżeli „Tak" lub „Niektóre przypadki", prosimy wskazać, dla których terenów objętych Konwencją Ramsarską organ administracyjny złożył do Sekretariatu raporty na podstawie art. 3.2 i dla których terenów takie raporty o zmianach lub prawdopodobnych zmianach nie zostały jeszcze złożone):		

7.3	W stosownych przypadkach, czy podjęto działania w celu rozwiązania problemów, w odniesieniu do których tereny objęte Konwencją Ramsarską zostały wymienione w Rejestrze Montreux, takie jak wnioskowanie o misję doradczą Konwencji Ramsarskiej? {2.6.3} KRA 2.6.ii	**Z** A=Tak; B=Nie; Z=Nie dotyczy
7.3 Informacje dodatkowe (Jeśli „Tak", prosimy wskazać podjęte działania):		

Cel 3. Rozsądne użytkowanie wszystkich obszarów wodno-błotnych

[Odniesienie do Celów Zrównoważonego Rozwoju 1, 2, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 15]

Cel 8. *Zainicjowanie, zakończenie lub aktualizacja i rozpowszechnienie oraz wykorzystanie krajowych spisów obszarów wodno-błotnych w celu promowania ochrony i skutecznego zarządzania wszystkimi obszarami wodno-błotnymi {1.1.1} KRA 1.1.i*
[Odniesienie do celów Aichi 12, 14, 18, 19]

8.1	Czy Państwa kraj posiada kompletną Krajową Inwentaryzację Obszarów Wodno-Błotnych? {1.1.1} KRA 1.1.i	*B* A=Tak; B=Nie; C=W toku; D=Planowane

8.1 Informacje dodatkowe:
W kraju zrealizowano liczne projekty gromadzące informacje na temat powierzchni i stanu obszarów wodno-błotnych. Główne źródła informacji na temat rozmieszczenia i stanu zachowania obszarów wodno-błotnych w Polsce to:
- system GIS Mokradła: baza danych zawierająca informacje o obszarach wodno-błotnych o powierzchni powyżej 1 ha (dokumentacja torfowa Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych z lat 1950-1984, uzupełniona i zaktualizowana o badania przeprowadzone w latach 90-tych.). Dokładność danych w tej bazie danych wynosi 1:100 000, dlatego mają one charakter ogólny i mogą być wykorzystywane do przeprowadzania analiz w skali regionalnej lub krajowej
- rejestr i mapa ekosystemów lądowych w zależności od wód, na podstawie danych z systemu GIS Mokradła, stworzonego na potrzeby planowania zarządzania zasobami wodnymi; materiał jest bardziej precyzyjny niż dane GIS Mokradła, ale ogranicza się do obiektów znajdujących się na obszarach Natura 2000
- szczegółowe spisy niektórych rodzajów obszarów wodno-błotnych: jeziora oligotroficzne, moczary alkaliczne i wapienne, bałtyckie torfowiska wysokie
- spisy wybranych gatunków ptaków wodno-błotnych: kulika wielkiego, błotniaka, bekasa, przeprowadzane w całym kraju
Częściowe spisy dotyczące np. wybranych grup gatunków zwierząt (takich jak płazy, gady, ptaki), niektórych cech hydrologicznych (np. poziom wody, właściwości fizyczne i chemiczne); niektóre z tych spisów obejmują duże obszary Polski (np. województwo mazowieckie i projekt ukierunkowany na określenie cennych siedlisk przyrodniczych w krajobrazie rolniczym), niektóre mają zasięg lokalny (spisy prowadzone przez Urzędy Marszałkowskie, Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, parki krajobrazowe, parki narodowe itp.).
Informacje na temat obszarów wodno-błotnych gromadzone są również podczas monitorowania programu rolno-środowiskowego PROW 2007-2013 i PROW 2014–2020.
Należy podkreślić, że przeprowadzone spisy nie mają złożonego charakteru i nie zawsze są spójne metodycznie, ponieważ są prowadzone przez różne instytucje i spełniają różnorodne potrzeby.
Spis gleb torfowych jest niezbędny do ochrony gleb rolnych w ramach dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska kwalifikujących się do dotacji.
Ponadto dostosowanie się do i łagodzenie negatywnych skutków zmian klimatu będą wymagały terminowych, ukierunkowanych i istotnych informacji o obszarach wodno-błotnych.

8.2 Czy w ciągu ostatnich dziesięciu lat Państwa kraj zaktualizował Krajowy Spis Obszarów Wodno-Błotnych ?	*C1* A=Tak; B=Nie; C=W toku; C1= Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia
8.2 Informacje dodatkowe: Krajowy spis obszarów wodno-błotnych został częściowo zaktualizowany podczas aktualizacji takich baz danych, jak: baza danych obszarów Natura 2000, Krajowy Rejestr Form Ochrony Przyrody (geoserwis) oraz Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (hydroportal). Baza GIS Mokradła stanowi materiał referencyjny, który jest metodycznie spójny i obejmuje cały obszar kraju, ale wymaga zarówno aktualizacji, jak i wyższego poziomu szczegółowości. Określenie obszarów wodno-błotnych lub obiektów realizowanych w ramach różnych projektów (np. określenie cennych siedlisk przyrodniczych w krajobrazie rolniczym), przedsięwzięć (np. ocena oddziaływania na środowisko), programów (np. tzw. pakietów przyrodniczych (4 i 5) działania rolno-środowiskowo-klimatycznego) ma jedynie pośredni charakter spisowy, ponieważ dane te są gromadzone w sposób niesystematyczny, są rozproszone i nie są zbierane celowo. Ich główna i podstawowa wartość polega na tym, że mogą one przyczynić się do weryfikacji lokalizacji obiektów wodno-błotnych. Rzeczywiste spisy ukierunkowane zarówno na określenie obiektów, jak i ich statusu, zagrożeń itp., spójne pod względem stosowanych metod, analizy danych na skalę krajową, planowania i przeprowadzania rozpoznania terenowego, to projekty Klubu Przyrodników dotyczące torfowisk alkalicznych, torfowisk wysokich. Dane zgromadzone podczas monitorowania oddziaływania programu rolno-środowiskowego na środowisko mają podobny charakter – jednolitą metodykę, właściwą dokładność, precyzyjną lokalizację przestrzenną. Wadą takiego monitorowania jest brak określenia siedlisk na obszarach wodno-błotnych – jednostkami referencyjnymi są działki ewidencyjne, w odniesieniu do których rolnicy korzystają z dopłat rolno-środowiskowych. Podczas opracowywania planów zarządzania siecią Natura 2000 spisano również częściowo obszary wodno-błotne.	

8.3	Czy utrzymywane są dane i informacje spisowe dotyczące obszarów wodno-błotnych{1.1.2} KRA 1.1.ii	*C* A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

8.3 Informacje dodatkowe:
Inwentaryzacje kontynuowane są podczas prowadzenia projektów w zakresie ochrony przyrody mających na celu poszerzenie wiedzy o siedliskach wodno-błotnych – plany pozyskania środków na spis torfowisk przejściowych, projekty na dużą skalę z wykorzystaniem danych teledetekcji z misji Sentinel, opracowanie narzędzi umożliwiających określenie siedlisk przyrodniczych w oparciu o dane teledetekcji (np. projekt realizowany w ramach programu Biostrateg pt.: „HABITars: Innowacyjne podejście wspierające monitorowanie nieleśnych siedlisk przyrodniczych Natura 2000 przy użyciu metod teledetekcji"). Baza danych GIS Mokradła nie jest regularnie aktualizowana, dlatego nie można jej wykorzystywać do wyciągania wniosków na temat zmian i aktualnego stanu poszczególnych obiektów. Spis wybranych siedlisk przyrodniczych przeprowadzany jest dla celów pakietów przyrodniczych w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego w PROW 2014-2020 na wybranych działkach rolnych, również z siedliskami wodno-błotnymi. Wpływ tych działań na przyrodę jest monitorowany. Weryfikacja obszarów wodno-błotnych jest regularnie przeprowadzana w ramach planów zarządzania obszarami chronionymi (plany ochrony i przegląd wiedzy na temat kluczowych siedlisk i gatunków dla obszarów Natura 2000, zgodnie z planami zadań ochronnych). Okresowo, wraz z aktualizacją planów gospodarki wodnej w dorzeczach (co 5 lat), aktualizowany jest również wykaz obszarów wyznaczonych do ochrony siedlisk wodno-błotnych lub gatunków ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody.

8.4	Czy dane i informacje spisowe dotyczące obszarów wodno-błotnych udostępniane są wszystkim zainteresowanym podmiotom? {1.1.2} KRA 1.1.ii	*A* A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

8.4 Informacje dodatkowe:
Wyniki większości projektów, w ramach których przeprowadzono spisy obszarów wodno-błotnych, są publicznie dostępne w formie internetowych baz danych, książek (powszechnie dostępnych w formie elektronicznej na stronach internetowych wykonawcy).
Ponadto są one udostępniane na wniosek na podstawie ustawy z dnia 6 września 2001 o dostępie do informacji publicznych (Dz. U. z 2016 poz. 1764 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017, poz. 1405, z późn. zm.).

8.5 Czy stan* obszarów wodno-błotnych w Państwa kraju uległ ogólnie zmianie w okresie ostatnich trzech lat? {1.1.3} a) tereny objęte Konwencją Ramsarską b) obszary wodno-błotne ogółem Prosimy opisać źródła informacji, na których bazuje Państwa odpowiedź, w poniższym zielonym polu tekstowym. Jeśli istnieje różnica między śródlądowymi i przybrzeżnymi obszarami wodno-błotnymi, prosimy ją opisać. Jeśli to możliwe, prosimy opisać główne czynniki sprawcze zmian. * „Stan" odpowiada charakterowi ekologicznemu, zgodnie z definicją zawartą w Konwencji	N=Stan uległ pogorszeniu; O=Bez zmian; P=Stan uległ poprawie a) O b) N

8.5 Informacje dodatkowe dotyczące a) i/lub b):

a) Zmiany klimatu i niewielkie opady miały wpływ na wiele terenów objętych Konwencją Ramsarską. W rezerwacie Pprzyrody Jezioro Świdwie zaobserwowano suszę. Działania ochronne podejmowane na tych terenach walczą z pogarszającym stan ekologiczny obniżeniem poziomu wód gruntowych, chociaż tendencja ta jest negatywna.

b) Stan przyrody w UE, na podstawie raportów Państw Członkowskich w ramach Dyrektywy Ptasiej (2009/147/WE) i Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG) oraz późniejszych ocen na szczeblu UE lub szczeblu biogeograficznym UE wskazuje, że 36% obszarów trzęsawisk, bagien i torfowisk jest w dobrym stanie, a 61% w złym. Obok siedlisk przybrzeżnych i wydmowych stanowią one najniższy odsetek w Polsce.

Główne rodzaje presji na siedliska: trzęsawiska, bagna i torfowiska, siedliska słodkowodne i łąki to:

- procesy naturalne (58% ocen)
- rolnictwo (50%)
- zmiany w systemie wodnym wywołane przez człowieka (48%)
- leśnictwo (46%)
- budownictwo i wykorzystanie infrastruktury i obszarów mieszkaniowych, handlowych, przemysłowych i rekreacyjnych (44%)

https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/main-pressures-and-threats

W porównaniu z raportem na lata 2007-2012 następuje pogorszenie stanu obszarów wodno-błotnych.

8.6	W oparciu o Krajowy Spis Obszarów Wodno-Błotnych, jeśli jest dostępny, prosimy podać liczbę, w kilometrach kwadratowych, dla zasięgu obszarów wodno-błotnych (zgodnie z definicją zawartą w Konwencji Ramsarskiej) na rok 2020 i podać odpowiednie zdezagregowane informacje w poniższym polu. Informacje te zostaną również wykorzystane do składania raportów na temat CZR 6, Cel 6.6, Wskaźnik 6.6.1, dla którego Konwencja Ramsarska jest współopiekunem.	G = 45 022,75 E= # Km^2;; G=Ponad # Km^2; X= Nieznane

8.6

Zgodnie z definicją zawartą w Konwencji Ramsarskiej i klasyfikacją obszarów wodno-błotnych zagregowane informacje na temat zasięgu obszarów wodno-błotnych są następujące:

Obszar według rodzaju obszaru wodno-błotnego				Obszar całkowity według kategorii obszaru wodno-błotnego
Morski/ przybrzeżny	Skaliste brzegi morskie; obejmuje skaliste wyspy przybrzeżne, klify morskie. – **112.2 km²** Wody ujścia rzek; stałe wody ujść rzek i ujść rzek delt. – **87 km²**	Intertidal mud, sand or salt flats. – **0.1 km²** Bagna międzypływowe; obejmuje bagna solne, łąki solne, solanki, podniesione bagna solne; obejmuje pływowe bagna słonawe i słodkowodne. – **3.45 km²**	Przybrzeżne laguny słonawe / słone; laguny słonawe do słonych z co najmniej jednym stosunkowo wąskim połączeniem z morzem. – **909 km²**	**1 110.75 km²**
Śródlądowy	Stałe rzeki / strumienie / strumienie; obejmuje wodospady. – **1 200 km²** Stałe jeziora słodkowodne (pow. 8 ha); obejmuje duże starorzecza. – **3 640 km²**	Sezonowe / sporadyczne słodkowodne bagna / baseny na glebach nieorganicznych; obejmuje mokradła, dziury, sezonowo zalewane łąki, bagna turzycowe. – **31 000 km²** Torfowiska niezalesione; obejmuje krzaki lub otwarte torfowiska, bagna, torfowiska. – **2 020 km²**	Słodkowodne tereny podmokłe zdominowane przez drzewa; obejmuje słodkowodne lasy bagienne, lasy sezonowo zalewane, zalesione bagna na glebach nieorganicznych. – **1 368 km²** Zalesione torfowiska; lasy torfowiskowe. – **3 504 km²**	**42 732 km²**
Stworzony przez człowieka	Stawy rybne - **700 km²**	Obszary magazynowania wody; zbiorniki / stopnie wodne / tamy / piętrzenia		**1 180 km²**

		(ogólnie powyżej 8 ha) – **400 km²**		
Total				**45 022,75 km²**

Data spisu: 2013-2018

Odniesienie lub link: raport z art. 17 Dyrektywy siedliskowej za lata 2013-2018 w zakresie powierzchni siedlisk przyrodniczych z załącznika I. Źródło: http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=pl/eu/art17/envxkxmqa/PL_habitats_reports-20190827-105131.xml&conv=589&source=remote

Uwaga:
Minimalne informacje, które należy podać, to całkowita powierzchnia obszarów wodno-błotnych dla każdej z trzech głównych kategorii; „morski/przybrzeżny", „śródlądowy" i „stworzony przez człowieka".

Jeśli dane dotyczące spisów są częściowe lub niekompletne, należy użyć dostępnych informacji.

Wytyczne dotyczące krajowego zasięgu obszarów wodno-błotnych, które mają zostać podane w Celu 8 „Krajowy wykaz obszarów wodno-błotnych" Formularza Raportu Krajowego, można znaleźć pod adresem: https://www.ramsar.org/document/guidance-on-information-on-national-wetland-extent

Informacje dodatkowe: Jeżeli takie informacje są dostępne, prosimy wskazać % zmian w zasięgu obszarów wodno-błotnych w ciągu ostatnich trzech lat. Uwaga: W przypadku % zmian w zasięgu obszarów wodno-błotnych, jeżeli okres danych obejmuje więcej niż trzy lata, prosimy podać dostępne informacje i wskazać okres zmiany.

Procentowa wielkość zmian w zasięgu obszarów wodno-błotnych nie jest obecnie dostępny, ponieważ podane dane są niekompletne. Strategia na rzecz obszarów wodno-błotnych, która ma zostać przygotowana na koniec 2021 r., dostarczy niezbędnych danych na poziomie ogólnym. Dla szczegółowego poziomu konieczny jest krajowy spis obszarów wodno-błotnych, ale obecnie nie jest on planowany.

8.7 Prosimy wskazać swoje potrzeby (dotyczące wyzwań technicznych, finansowych lub związanych z zarządzaniem) w zakresie opracowania, aktualizacji lub zakończenia krajowego spisu obszarów wodno-błotnych

Potrzeby w zakresie inwentaryzacji obszarów wodno-błotnych dotyczące wyzwań technicznych, finansowych i związanych z zarządzaniem zostaną przeanalizowane w strategii dotyczącej obszarów wodno-błotnych, która ma zostać opracowana do końca 2021 r.

Cel 9. *Wzmocnienie rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych poprzez zintegrowane zarządzanie zasobami na odpowiednią skalę, m. in., w obrębie dorzecza lub wzdłuż strefy przybrzeżnej {1.3.}.*
[Odniesienie do celów Aichi 4, 6, 7].

9.1	Czy wdrożono politykę dotyczącą obszarów wodno-błotnych (lub równoważny instrument), wspierającą rozsądne użytkowanie obszarów wodno-błotnych? {1.3.1} KRA 1.3.i (Jeśli „Tak", prosimy podać tytuł i datę polityki w zielonym polu tekstowym)	D A=Tak; B=Nie; C=W przygotowaniu; D=Planowane

9.1 Informacje dodatkowe:
W 2021 r. zaktualizowana zostanie Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych. Umowa będzie zawierać szczegółową analizę realizacji planu działania na lata 2007-2013, co wskaże stan realizacji poprzedniej strategii; aktualny stan obszarów wodno-błotnych w Polsce, scenariusze zmian klimatu, analizy makroekonomiczne i harmonogram działań.
Liczne dokumenty planowania sektorowego wskazywały na ochronę i rozsądne użytkowanie obszarów wodno-błotnych. Obejmują one, np., Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Krajowy Program Wodno-Środowiskowy oraz Plany Zarządzania Dorzeczami (związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej UE), w ramach których omawiano, m.in., rozsądne użytkowanie obszarów wodno-błotnych. Rozsądne użytkowanie obszarów wodno-błotnych jest stosowane przede wszystkim na obszarach chronionych (parki narodowe, rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000), m. in., poprzez wdrażanie planów ochrony i planów zadań ochronnych.

9.2	Czy wprowadzono jakiekolwiek zmiany w obowiązującym ustawodawstwie, aby odzwierciedlić zobowiązania na mocy Konwencji Ramsarskiej? {1.3.5} {1.3.6}	B A=Tak; B=Nie; C=W toku; D=Planowane

9.2 Informacje dodatkowe:
Obowiązki Konwencji Ramsarskiej znajdują odzwierciedlenie w niektórych aktach prawnych. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody każda inwestycja w dziedzinie utrzymania wody i mająca ewentualny wpływ na stosunki wodne na obszarach chronionych i w obrębie naturalnych cieków wodnych wymaga powiadomienia właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, który może nałożyć obowiązek uzyskania decyzji w sprawie warunków prowadzenia operacji. W przypadkach, gdy planowana inwestycja może mieć znaczny wpływ na obszary Natura 2000 (w tym obszary wodno-błotne), regionalny dyrektor ochrony środowiska może nałożyć obowiązek sporządzenia oceny oddziaływania na środowisko na obszarze Natura 2000. Niemniej jednak w ustawie z dnia 20.07.2017 Prawo wodne wprowadzono możliwość rozpoczęcia inwestycji przed zakończeniem procedur OOŚ. Ponadto ustawa wprowadza zmiany w ustawie o ochronie przyrody i innych ustawach.

9.3	Czy obszary wodno-błotne traktowane są jako naturalna infrastruktura wodna stanowiąca integralną część zarządzania zasobami wodnymi na skalę dorzeczy? {1.7.1} {1.7.2} KRA 1.7.ii	B A=Tak; B=Nie; D=Planowane

9.3 Informacje dodatkowe:
Obszary wodno-błotne postrzegane są jako elementy naturalnej retencji wodnej, w związku z czym uznano, że należy je chronić, np. na szczeblu ogólnych Planów Zarządzania Dorzeczami. Obecny cykl planowania obejmuje wymogi dotyczące ochrony obszarów wodno-błotnych, ale nie jako naturalnej infrastruktury wodnej stanowiącej część zarządzania zasobami wodnymi. Inwestycje infrastrukturalne stanowią główne narzędzie zarządzania zasobami wodnymi, uwzględnione w środkach przeznaczonych do wdrażania w planach zarządzania zagrożeniem powodziowym i planach zarządzania dorzeczami. W bardziej szczegółowych dokumentach planistycznych, konkretne obiekty wodno-błotne są czasami określane jako zwiększające retencję w dorzeczu (np. wielokryterialna analiza wykonalności obiektów małej retencji w dorzeczu Środkowej Wisły w odniesieniu do retencji gruntowej" przeprowadzona w ramach „Programu bezpieczeństwa powodziowego w Centralnym Regionie Wodnym Wisły").

9.4	Czy włączono wiedzę specjalistyczną i narzędzia w zakresie komunikacji, edukacji, uczestnictwa i świadomości (CEPA) do planowania i zarządzania zlewniami/dorzeczami (zob. uchwała X.19)? {1.7.2} {1.7.3}	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane

9.4 Informacje dodatkowe:
Uchwała X.19 nie została wdrożona bezpośrednio, ale istnieją pewne częściowo wdrożone działania, które odzwierciedlają jej podejście. Zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej plany zarządzania dorzeczami, plany zarządzania zagrożeniem powodziowym oraz plany ochrony przed suszą podlegają konsultacjom publicznym (przez co najmniej 6 miesięcy). Plany zarządzania dorzeczami obejmują działania edukacyjne i promocyjne (zawarte w ich planie działania) dotyczące całego kraju, indywidualnych dorzeczy lub dorzeczy zbiorników wodnych. Pomimo faktu, że nie dotyczą one bezpośrednio obszarów wodno-błotnych, odnoszą się do zrównoważonego zarządzania wodami, z uwzględnieniem wymogów dotyczących obszarów wodno-błotnych. Należy kontynuować prace mające na celu zwiększenie świadomości na temat potrzeb w zakresie ochrony obszarów wodno-błotnych.

9.5	Czy Państwa kraj ustanowił polityki lub wytyczne dotyczące zwiększenia roli obszarów wodno-błotnych w łagodzeniu lub dostosowaniu do zmian klimatu? {1.7.3} {1.7.5} KRA 1.7.iii	C A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

9.5 Informacje dodatkowe:
Jednym z kierunków działań zawartych w strategicznym planie dostosowania dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 z perspektywą do 2030 (przygotowanym przez Ministerstwo Środowiska i przyjętym przez Radę Ministrów w październiku 2013) jest właściwy kierunek działań związanych z ochroną różnorodności biologicznej i gospodarki leśnej w kontekście zmian klimatu. Plan strategiczny zawiera takie stwierdzenia, jak: „Z punktu widzenia ochrony siedlisk najważniejsze czynności to te związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich renaturyzacją tam, gdzie to możliwe), działania „kontynuacja programu ochrony przed erozją gleby, kontynuacja i rozszerzenie programu małej retencji wodnej i retencji gleby, zwłaszcza w lasach i na użytkach zielonych", a także wnioski i zalecenia sugerujące rozszerzenie badań w obszarach szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu, czyli w obszarach wodno-błotnych, dolinach rzek i na wybrzeżu, zrównoważone zarządzanie obszarami wodno-błotnymi i terenami zalewowymi w celu utrzymania właściwego przepływu i jakości wody.
W 2020 r. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie opracowało Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych. Program zakłada, że należy stosować najprostsze i niedrogie środki renaturyzacji, przy maksymalnym wykorzystaniu spontanicznych procesów; jednak tam, gdzie nie są one skuteczne, konieczne będą aktywne działania renaturyzacyjne. W ramach badania opracowano „Podręcznik dobrych praktyk dla potrzeb renaturyzacji wód powierzchniowych" – kompendium wiedzy, opisujące poszczególne możliwe środki renaturyzacji, pokazujące przykłady różnych korzyści z renaturyzacji i opisujące różne aspekty jej potencjalnego wdrożenia. Podręcznik w rozdziale 2.7 opisuje renaturyzację w kontekście zmian klimatu.

9.6	Czy Państwa kraj opracował plany lub projekty mające na celu podtrzymanie i zwiększenie roli obszarów wodno-błotnych we wspieraniu i utrzymywaniu żywotnych systemów rolniczych? {1.7.4} {1.7.6} KRA 1.7.v	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

9.6 Informacje dodatkowe:

Jednym z celów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020 jest wspieranie ochrony cennych siedlisk przyrodniczych (w tym obszarów wodno-błotnych) na obszarach Natura 2000 i poza ich granicami, a także poprawa gospodarki wodnej i wspieranie racjonalnego stosowania nawożenia i pestycydów. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach RDP na lata 2014-2020 przewiduje również wsparcie dla rolników dla potrzeb zarządzania gruntami rolnymi, które sprzyja utrzymaniu cennych siedlisk przyrodniczych. Ponadto szczegółowe cele PROW obejmują wspieranie ochrony ekosystemów pochłaniających dwutlenek węgla w rolnictwie i leśnictwie, w tym torfowisk.

Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych łączy retencję wodną z gruntami rolnymi, zalecając stworzenie systemów małej retencji w celu gromadzenia, oczyszczania i wykorzystania wody w okresach suszy.

Takie działania przewidziano również w Regionalnych Programach Operacyjnych oraz w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, w ramach którego możliwe jest pozyskanie środków na ochronę siedlisk i odbudowę naturalnych cieków rzecznych. Przykłady projektów:

- Ochrona siedlisk i gatunków w obszarach nieleśnych zależnych od wód – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (2017-2022). Głównym celem projektu jest poprawa stanu ochrony zależnych od wód rodzajów siedlisk i gatunków obszarów nieleśnych objętych projektem, których stan ochrony w dokumentach planistycznych został oceniony jako niezadowalający (U1) lub zły (U2). Projekt obejmuje czynności mające kluczowe znaczenie dla przywrócenia prawidłowego stanu lub powstrzymania negatywnej tendencji zmian: prowadzenie działań związanych z zatrzymaniem naturalnej sukcesji w obszarze ich występowania oraz zmiana stosunków wodnych (budowanie tam, napełnianie rowów melioracyjnych itp.), koszenie łąk i usuwanie biomasy.
- W latach 2019-2021 OTOP zaangażowany jest w realizację międzynarodowego projektu poświęconego ochronie torfowisk i obszarów wodno-błotnych obszaru zlewni Niemna. Głównym celem projektu jest rozwój zrównoważonego (adaptacyjnego) zarządzania torfowiskami poprzez renaturyzację i paludikulturę dla potrzeb retencji składników odżywczych i innych usług ekosystemowych w zlewni Niemna.
- Projekt „Zrównoważona turystyka i rolnictwo ekstensywne dla rezerwatu przyrody Beka", współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.
- Projekt CLEARANCE (CircuLar Economy Approach to River pollution by Agricultural Nutrients with use of Carbon-storing Ecosystems) 2017-2020: połączenie koncepcji stworzenia stref buforowych na obszarach wodno-błotnych jako „biofiltrów" chroniących rzeki przed zanieczyszczeniem przez rolnictwo przy jednoczesnym promowaniu tak zwanego „rolnictwa bagiennego" opartego na komercyjnym wykorzystaniu roślin wodno-błotnych.

9.7	Czy w Państwa kraju przeprowadzono badania mające na celu informowanie o politykach i planach dotyczących obszarów wodno-błotnych w zakresie: a) interakcji rolnictwo-obszary wodno-błotne b) zmiany klimatu c) wyceny usług ekosystemowych {1.6.1} KRA 1.6.i	A=Tak; B=Nie; D=Planowane a) A b) A c) A

9.7 Informacje dodatkowe:
W latach 2018-2020:
a) W styczniu 2020 Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP) zainicjowało utworzenie koalicji „Rolnictwo dla natury".
Priorytetowe kwestie dla koalicji to:
- kształt i zakres eko-programów
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027, a zwłaszcza kształt i zakres programów rolno-środowiskowych i klimatycznych
- Standardy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
Koalicja opracowała propozycje zmian istniejących narzędzi finansowych wspólnej polityki rolnej, a także nowe rozwiązania mające na celu wspieranie rolnictwa przyjaznego dla przyrody w Polsce. Obejmują one rozwiązania dla siedlisk i gatunków obszarów wodno-błotnych:
- rozwiązania wspierające paludikulturę
- rozwiązania wspierające retencję
- ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków siewkowatych
- ochrona siedlisk lęgowych derkacza
- ekstensywne trwałe użytki zielone
- ochrona siedlisk lęgowych wodniczki – proponowane zmiany
b) Projekt LIFE+ 2016-2021: Redukcja emisji CO_2 dzięki renaturyzacji torfowisk na Nizinach Wschodnich i w Europie Środkowej z udziałem dziewięciu partnerów z pięciu krajów bałtyckich – Polski, Niemiec, Litwy, Łotwy i Estonii. Cały obszar projektu w Polsce o powierzchni 1 350 ha znajduje się w Słowińskim Parku Narodowym – terenie objętym Konwencją Ramsarską. Jednym z celów projektu w Polsce jest przywrócenie naturalnego systemu wodnego na torfowiskach objętych projektem poprzez budowę 214 zapór (tam) wykonanych z drewna i zwietrzałego torfu, tak aby roślinność tworząca torf mogła się ponownie rozwinąć i rozpocząć ponowne osadzanie złóż torfowych. Ponadto usunięta zostanie istniejąca roślinność, taka jak krzewy i drzewa, która pogarsza stosunki wodne w torfowisku. Działanie to poprawi stosunki wodne torfowisk. Pozyskane drewno zostanie wykorzystane do zablokowania rowów melioracyjnych i spowoduje dodatkową akumulację węgla.
c) Projekt CentralParks (2019-22) tworzy narzędzia dla dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Karpat. Ich celem jest ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu, z uwzględnieniem potrzeb społeczności lokalnych. Będą one dostępne dla wszystkich obszarów chronionych. Projekt finansowany jest przez Interreg i wspierany przez Konwencję Karpacką.

9.8 Czy Państwa kraj złożył wniosek o akredytację Wetland City Konwencji Ramsarskiej, uchwała XII.10 ?	B A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
9.8 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak", prosimy wskazać, ile wniosków zostało złożonych):	

9.9 Czy Państwa kraj podjął działania w celu ochrony małych obszarów wodno-błotnych zgodnie z Rezolucją XIII. 21?	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

9.9 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak”, prosimy wskazać, jakie działania zostały wdrożone):
Małe obszary wodno-błotne są częściowo chronione na obszarach rolnych wspieranych płatnościami bezpośrednimi i wsparciem finansowym na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Dobra kultura rolna zgodna z ochroną środowiska wymaga utrzymania małych obszarów wodno-błotnych na gruntach ornych. Niektóre małe obszary wodno-błotne są również chronione jako element płatności dotyczący zazieleniania.
Władze lokalne mają prawo do ochrony małych obszarów wodno-błotnych jako użytków ekologicznych (jedna z form ochrony w polskim prawie ochrony środowiska). W Polsce co najmniej połowa z nich to trzęsawiska, torfowiska, stawy, starorzecza, jeziora.
Istnieje konieczność ochrony małych obszarów wodno-błotnych w skali krajobrazu z powodu degradacji mokrych siedlisk z uwagi na odwadnianie i skutki zmian klimatu (susze).

Cel 10. *Dokumentowanie, przestrzeganie, podporządkowanie ustawodawstwu krajowemu i odpowiednim zobowiązaniom międzynarodowym, oraz pełne zintegrowanie i odzwierciedlenie tradycyjnych innowacji i praktyk ludności lokalnej i społeczności lokalnych w zakresie wiedzy, istotnych dla rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych i zwyczajowego wykorzystania przez nie*

zasobów wodno-błotnych, we wdrażaniu Konwencji przy pełnym i skutecznym udziale społeczności lokalnych i lokalnych na wszystkich odpowiednich szczeblach.
[Odniesienie do celu Aichi 18]

10.1 Czy opracowano studia przypadków, udział w projektach lub zakończone sukcesem doświadczenia dotyczące kulturowych aspektów obszarów wodno-błotnych. Rezolucja VIII.19 i Rezolucja IX.21? (Działanie 6.1.6)	A A=Tak; B=Nie; C=W przygotowaniu; D=Planowane
10.1 Informacje dodatkowe: (Jeśli tak, prosimy wskazać studia przypadków lub projekty dokumentujące informacje i doświadczenia dotyczące kultury i obszarów wodno-błotnych). Wartości kulturowe i tradycyjna wiedza na temat skutecznego zarządzania obszarami są uwzględnione podczas planowania instrumentów (plany ochrony, plany zadań ochronnych) i wdrażania środków ochronnych (np. wsparcie dla beneficjentów wykorzystujących praktyki zarządzania i metody sprzyjające utrzymaniu cennych siedlisk w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego programu PROW na lata 2014-2020). Ochrona siedlisk i gatunków objętych ochroną obszarów Natura 2000 bazuje na tradycyjnych metodach zarządzania gruntami (np. późniejsza data koszenia mokrych łąk, przy użyciu lekkiego sprzętu lub ręcznie, odpowiednie stosunki wodne siedlisk – utrzymanie wysokich poziomów wody, pozostawienie nieskoszonych fragmentów itp.). Praktyki te stanowią wynik badań naukowych nad wpływem różnych działań na cenne gatunki i siedliska,a nie bezpośrednich konsultacji tych metod z mieszkańcami obszarów (Działanie 6.1.2). W szczególności takie praktyki są wspierane na obszarach chronionych będących terenami objętymi Konwencją Ramsarską, gdzie grunty Skarbu Państwa są często dzierżawione użytkownikom prywatnym: - Biebrzański Park Narodowy (koszenie, w tym koszenie ręczne, składowanie siana w stertach zamiast belowania mechanicznego), - Słowiński Park Narodowy – ekstensywny wypas i koszenie łąk przez lokalnych najemców. Ponadto na terenie Słowińskiego PN zachowano tradycyjne rybołówstwo kulturowe (śródlądowe i przybrzeżne). Tradycyjnie wykonane urządzenia rybackie. Słowiński PN odrestaurował budynki: Czerwoną Szopę i Dom Latarnika związane z tradycyjnym rybołówstwem. - Park Narodowy Ujście Warty (wypas i produkcja biomasy dla zwierząt – pastwiska letnie, koszenie powierzchni 5 000 ha), - Narwiański Park Narodowy, - Poleski Park Narodowy (odrestaurowano większość starych przydrożnych krzyży i cmentarzy; w okresie sprawozdawczym wykonano kłody bartne i obsadzono przydrożne aleje drzewami owocowymi).	

10.2 Czy wykorzystano lub zastosowano wytyczne dotyczące ustanowienia i wzmocnienia udziału społeczności lokalnych i ludności lokalnej w zarządzaniu obszarami wodno-błotnymi, takie jak:	a) A b) A
a) zainteresowane podmioty, w tym społeczności lokalne i ludność lokalna, są reprezentowane w krajowych komitetach Konwencji Ramsarskiej lub podobnych organach b) zaangażowanie i pomoc grup ludności lokalnej i społeczności lokalnych, ośrodki edukacji na temat obszarów wodno-błotnych i organizacje pozarządowe posiadające niezbędną wiedzę fachową w celu ułatwienia ustanowienia podejścia partycypacyjnego; (Rezolucja VII. 8) (Działanie 6.1.5)	A=Tak; B=Nie; C=W przygotowaniu; D=Planowane

10.2 Informacje dodatkowe: (Jeśli odpowiedź brzmi „tak”, prosimy wskazać wykorzystanie lub zastosowanie wytycznych)
a) Wśród członków Komitetu Mokradłowego znajdują się zainteresowane podmioty z terenów objętych Konwencją Ramsarską (Rezerwat Przyrody „Stawy Milickie”). Inne tereny objęte Konwencją Ramsarską zarządzane są przez instytucje krajowe.
b) Zapewniono udział społeczności lokalnych w procesie planowania zarządzania obszarami chronionymi, w tym terenami objętymi Konwencją Ramsarską.

10.3 Czy udokumentowano tradycyjne praktyki w zakresie wiedzy i zarządzania istotne dla rozsądnego wykorzystania obszarów wodno-błotnych i zachęcono do ich stosowania (Działanie 6.1.2)?	A A=Tak; B=Nie; C=W przygotowaniu; D=Planowane

10.3 Informacje dodatkowe:
W Polsce wydano liczne publikacje promujące zarządzanie przyjazne dla środowiska (również na obszarach wodno-błotnych) w oparciu o tradycyjne użytkowanie. Są one wydawane zarówno w ramach projektów, jak i jako oddzielne publikacje. Tradycyjne praktyki promowane są w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich: są one ujęte w wymogach pakietów środowiskowych chroniących, m. in., siedliska na obszarach wodno-błotnych (torfowiska, mokre łąki) i siedliska ptaków wodno-błotnych.

Cel 11. *Obszerne przedstawienie, udokumentowanie i rozpowszechnianie funkcji, usług i korzyści z obszarów wodno-błotnych {1.4.}*
[Odniesienie do celów Aichi 1, 2, 13, 14]

11.1 Czy w Państwa kraju zbadano korzyści/usługi ekosystemowe świadczone przez obszary wodno-błotne, zarejestrowano je w dokumentach takich jak raporty na temat stanu środowiska i promowano wyniki tych badań? {1.4.1} KRA 1.4.ii	C1 A=Tak; B=Nie; C=W przygotowaniu; C1=Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia

11.1 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak” lub „Częściowo”, prosimy wskazać liczbę obszarów wodno-błotnych i ich nazwy):
- Projekt CentralParks (2019-22) tworzy narzędzia dla dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Karpat. Ich celem jest ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu, z uwzględnieniem potrzeb społeczności lokalnych. Będą one dostępne dla wszystkich obszarów chronionych. Projekt finansowany jest przez Interreg i wspierany przez Konwencję Karpacką.
https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/strony/wiadomosci/uslugi-ekosystemowe-dla-karpat-w-projekcie-centralparks/
- W 2019 Krzysztof Mączka złożył na Uniwersytecie Poznańskim rozprawę doktorską pt. „Usługi ekosystemowe w dyskursie środowiskowym – Studium wdrożenia koncepcji usług ekosystemowych w Polsce”. Wyniki badań wskazują, że koncepcja usług ekosystemowych znajduje odzwierciedlenie w krajowych politykach ochrony środowiska oraz w rozważaniach zainteresowanych podmiotów w Polsce. Jednakże jest ona przedstawiona głównie w pośredniej, ukrytej formie. Stwierdzono również, że w rozważaniach zainteresowanych podmiotów dominowały konflikty wynikające z relacji między podmiotami a strukturalnym kontekstem relacji, natomiast źródła konfliktów związane z wartościami i danymi były mniej istotne. Wyniki wskazywały również, że istnieje silny związek między źródłami konfliktów a rodzajem usług ekosystemowych.
http://repozytorium.amu.edu.pl:8080/bitstream/10593/25211/1/K.%20M%C4%85czka%20-%20rozprawa%20doktorska.pdf

11.2 Czy wdrożono programy lub projekty dotyczące obszarów wodno-błotnych, które przyczyniają się do realizacji celów w zakresie zmniejszenia ubóstwa, lub plany bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego? {1.4.2} KRA 1.4.i	**C** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia

11.2 Informacje dodatkowe:
Realizowane programy i projekty ochrony obszarów wodno-błotnych mają pośredni wpływ na zmniejszenie ubóstwa (nowe miejsca pracy), a także na bezpieczeństwo wody i żywności (ogólna poprawa warunków ekologicznych).

11.3	Czy uwzględniono wartości społeczno-ekonomiczne obszarów wodno-błotnych w planowaniu zarządzania dla terenów objętych Konwencją Ramsarską i innych obszarów wodno-błotnych? {1.4.3} {1.4.4} KRA 1.4.iii	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

11.3 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" lub „Częściowo", prosimy wskazać, jeśli jest to wiadome, liczbę terenów objętych Konwencją Ramsarską i ich nazwy):
Plany ochrony i plany zadań ochronnych dla obszarów chronionych, w tym dla tych o statusie terenów objętych Konwencją Ramsarską, opracowywane są z udziałem społeczeństwa. Oznacza to, że każda osoba zamierzająca mieszkać i gospodarować na określonym obszarze ma możliwość wzięcia udziału w przygotowaniu i wdrożeniu dokumentu. W praktyce oznacza to, że oprócz aspektów środowiskowych pod uwagę brane są tradycyjne metody gospodarowania i inne potrzeby mieszkańców tych obszarów. Parki narodowe dzierżawią grunty na dużych obszarach, których właściwe wykorzystanie dla celów rolniczych (przede wszystkim koszenie) jest niezbędne do utrzymania siedlisk przyrodniczych i gatunków, w tym gatunków obszarów wodno-błotnych. Ekstensywne użytkowanie cennych siedlisk przyrodniczych poza obszarami chronionymi wspierane jest w ramach pakietów przyrodniczych działania rolno-środowiskowo-klimatycznego w zakresie PROW 2014-2020. Rozwiązanie to umożliwia połączenie korzyści finansowych i ekonomicznych z ochroną przyrody. Większość terenów objętych Konwencją Ramsarską, zwłaszcza tych o statusie parku narodowego, rozwinęła infrastrukturę turystyczną, która z jednej strony kieruje turystykę do miejsc, w których przyroda pozostaje nienaruszona, a z drugiej strony odpowiada na społeczne potrzeby turystyki na obszarach chronionych, a także zachowuje przyrodę we właściwym stanie, jednocześnie przynosząc dochody miejscowej ludności.

11.4	Czy uwzględniono wartości kulturowe obszarów wodno-błotnych w planowaniu zarządzania terenami objętymi Konwencją Ramsarską i innymi obszarami wodno-błotnymi, włączając to tradycyjną wiedzę dla potrzeb skutecznego zarządzania terenami (uchwała VIII.19)? {1.4.3} {1.4.4} KRA 1.4.iii	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

11.4 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" lub „Częściowo", prosimy wskazać, jeśli jest to wiadome, liczbę terenów objętych Konwencją Ramsarską i ich nazwy):
Zgodnie z obowiązującymi przepisami wartości kulturowe, w tym wartości kulturowe obszarów wodno-błotnych, są uwzględniane przy opracowywaniu planów ochrony parków narodowych, także tych będących terenami objętymi Konwencją Ramsarską: PN Ujście Warty, Słowiński PN, Wigierski PN, Narwiański PN, Poleski PN (brak wartości kulturowych terenów objętych Konwencją Ramsarską torfowiska subalpejskie w Karkonoskim PN). Na przykład plan ochrony Poleskiego Parku Narodowego obejmuje tradycyjne formy gospodarowania (tj. wypas), opracowano badanie i zastosowanie modelu rozwoju regionalnego i ogrodów domowych oraz przygotowano projekt tradycyjnego poleskiego gospodarstwa rolnego.

Cel 12. *Trwa renaturyzacja zdegradowanych obszarów wodno-błotnych, z pierwszeństwem dla obszarów wodno-błotnych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, zmniejszenia ryzyka klęsk żywiołowych, źródeł utrzymania lub łagodzenia i dostosowania do zmian klimatu {1.8.} [Odniesienie do celów Aichi 14 i 15].*

		A
12.1	Czy określono priorytetowe miejsca renaturyzacji obszarów wodno-błotnych? {1.8.1} KRA 1.8.i	A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia

12.1 Informacje dodatkowe:
Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (KPRWP) przedstawia katalog działań renaturyzacyjnych z uwzględnieniem renaturyzacji ekosystemów wodno-błotnych na obszarze zlewni (w celu optymalizacji skutków).Proponowane działania na obszarze zlewni związane z renaturyzacją obszarów wodno-błotnych dotyczyły, m. in. blokowania lub usuwania rowów melioracyjnych na obszarach wodno-błotnych. Należy podkreślić, że ostateczne decyzje w sprawie planowanych działań renaturyzacyjnych wskazanych w KPRWP zostaną podjęte na etapie prowadzonych obecnie prac mających na celu opracowanie drugiej aPGW (pod koniec I kwartału 2021 r. planowane jest rozpoczęcie konsultacji społecznych, natomiast publikacja powinna nastąpić w grudniu 2021 r.) .
Opracowanie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych było jednym z działań wskazanych w aktualizacji planów gospodarki wodnej (aPGW), a tym samym w aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK) (w odpowiedzi na określone presje hydromorfologiczne i pilne potrzeby w zakresie poprawy stanu wód powierzchniowych w Polsce).

		A
12.2	Czy wdrożono skutecznie programy, plany lub projekty dotyczące renaturyzacji/rekultywacji obszarów wodno-błotnych? {1.8.2} KRA 1.8.i	A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia

12.2 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak” lub „Częściowo”, prosimy wskazać, jeśli jest dostępny, zasięg renaturyzowanych obszarów wodno-błotnych):
- Na obszarach leśnych zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe prowadzone są liczne działania związane z gospodarką wodną w ramach zwiększania retencji wodnej w lasach, poprzez budowę urządzeń odwadniających spowalniających odpływ wód powierzchniowych i utrzymujących korzystne warunki siedliskowe na obszarach wodno-błotnych. Należy zauważyć, że wśród urządzeń hydrotechnicznych realizowanych w ramach tych projektów znajdują się również urządzenia nie zawsze związane bezpośrednio z ochroną obszarów wodno-błotnych (np. zbiorniki retencyjne) lub przyspieszające odpływ wody (np. wodospady, kinety rowów). Niemniej jednak na dużą skalę budowane są głównie urządzenia, które mają korzystny wpływ na retencję wodną, tj. progi, tamy, groble, zapory ziemne i inne struktury spiętrzające cieki wodne, a także wykonywane są działania renaturyzacyjne, takie jak przywrócenie naturalnego meandrowania cieków wodnych, usuwanie zakwitu drzew i krzewów z cennych nieleśnych siedlisk wodno-błotnych, wykluczenie fragmentów lasów wokół strumieni (tzw. strefy blisko strumienia) i drzewostanów zalanych przez bobry z gospodarki leśnej. Działania te są kontynuowane, a niektóre skutki dla środowiska są długofalowe.
- W latach 2018 - 2020 na terenach leśnych zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe prowadzone są liczne działania związane z gospodarką wodną w ramach zwiększania retencji wodnej w lasach, poprzez budowę magazynów wody, urządzeń do spiętrzania wody oraz spowalnianie odpływu powierzchniowego. Powyższe umożliwia utrzymanie cennych naturalnych ekosystemów na obszarach wodno-błotnych, a tym samym ma pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej. Te liczne działania realizowane są w ramach projektów „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja i przeciwdziałanie erozji wód na terenach nizinnych” oraz „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja i przeciwdziałanie erozji wód na obszarach górskich”. Skuteczność tych środków mierzona jest objętością wody zatrzymanej w zbiornikach i liczbą obiektów. W ramach przedsięwzięć realizowanych w zakresie obydwu projektów w okresie sprawozdawczym zbudowano co najmniej 415 obiektów retencji wodnej w środowisku leśnym na poziomie nie mniejszym niż 821 599 m^3. Wśród wyżej wymienionych obiektów znajdują się obiekty bezpośrednio związane z ochroną obszarów wodno-błotnych, takie jak: tamy i progi, a także małe zbiorniki retencyjne lub ekologiczne baseny. Zwłaszcza w projekcie realizowanym na obszarach górskich, z uwagi na specyficzny charakter terenu, realizowane są zadania na dużą skalę w zakresie zapobiegania nadmiernej erozji wodnej i ograniczania odpływu powierzchniowego (obejmują one, m. in.: przepusty o dużym świetle, brody, mosty, pronaturalne wzmocnienia brzegów, instalacja odpływów wody na leśnych szlakach i drogach). W ramach obu projektów retencyjnych do końca 2022 zaplanowano, że ponad 2 tys. obiektów zatrzyma około 2,5 mln m3 wody na obszarach leśnych.
- Projekt LIFE12 NAT/PL/000084 (2013-2019) Life Kampinos Wetlands PL. Celem projektu było zapewnienie prawidłowego stanu siedlisk wodno-błotnych obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”. Zaplanowano, że zostanie to osiągnięte dzięki realizacji następujących celów częściowych: 1. Stały wzrost wilgotności wybranych fragmentów siedlisk wodno-błotnych w Puszczy Kampinoskiej; 2. Zatrzymanie sukcesji krzewów w mokrych otwartych siedliskach; 3. Zmniejszenie obszarów konfliktu między interesami ochrony przyrody a interesami społeczności lokalnych. Zaplanowano, że działania techniczne w ramach projektu obejmą około 6 000 ha obszarów wodno-błotnych w Puszczy Kampinoskiej. Na tym obszarze znajdują się siedliska chronione w ramach sieci Natura 2000, takie jak: lasy nadbrzeżne, obszary wodno-błotne, łąki bagienne, łąki świeże i liczne gatunki wymienione w Dyrektywie Ptasiej i Siedliskowej. W ramach projektu zaplanowano budowę około 40 urządzeń hydrotechnicznych (groble, wykopy, remonty), rozpoczęcie koszenia 56 ha łąk, opracowanie nowych pozwoleń wodnych dla jazów na głównym strumieniu Puszczy – Kanale Łasica oraz plan zarządzania populacją bobra. Projekt osiągnął swoje cele i wyniki.

12.3 Czy wdrożono wytyczne dotyczące globalnych działań na torfowiskach, zmian klimatu i rozsądnego użytkowania (uchwały VIII.1 i XII.11)?	A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
a) Znajomość zasobów globalnych	C
b) Edukacja i świadomość społeczna na temat torfowisk	A
c) Instrumenty polityczne i ustawodawcze	A
d) Rozsądne użytkowanie torfowisk	A
e) Sieci badawcze, regionalne ośrodki wiedzy specjalistycznej i zdolności instytucjonalne	A

f) Współpraca międzynarodowa	A
g) Wdrażanie i wsparcie	A

12.3 Informacje dodatkowe: (Jeśli „Tak" lub „Częściowo", prosimy wskazać postępy we wdrażaniu:
a) Światowy Dzień Mokradeł obchodzony jest co roku i stanowi okazję do rozpowszechniania wiedzy na temat globalnych zasobów torfowisk
b) Life KAMPINOS WETLANDS PL - LIFE12 NAT/PL/000084 (2013-2019). Projekt przewiduje szeroki zakres działań monitorujących i ocenę społeczno-gospodarczego oddziaływania projektu. Realizacji tych działań towarzyszyły liczne projekty komunikacyjne i edukacyjne. Zorganizowano spotkania konsultacyjne, szkolenia dla nauczycieli, udział w konferencjach i pikniki lokalne. Stworzono stronę internetową projektu, tablice informacyjne, gadżety projektowe i publikacje promocyjne związane z projektem.
c) Ustawa o ochronie przyrody, oceny oddziaływania na środowisko i plany zarządzania obszarami chronionymi (zwłaszcza obszarami Natura 2000, rezerwatami przyrody i parkami narodowymi) stanowią podstawę instrumentów ustawodawczych dla chronionych torfowisk.
d) Liczne projekty dotyczące ekstensywnych praktyk rolniczych (późne koszenie, gromadzenie siana) i gruntów rolnych wnioskowały o wsparcie w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych.
e) Państwowy Monitoring Środowiska prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska dla gatunków i siedlisk przyrodniczych
f) W latach 2019-2021 OTOP zaangażowany jest w realizację międzynarodowego projektu poświęconego ochronie torfowisk i obszarów wodno-błotnych obszaru zlewni Niemna. Głównym celem projektu jest rozwój zrównoważonego (adaptacyjnego) zarządzania torfowiskami poprzez renaturyzację i paludikulturę dla potrzeb retencji składników odżywczych i innych usług ekosystemowych w zlewni Niemna. 424/5000
Projekt CLEARANCE (CircuLar Economy Approach to River pollution by Agricultural Nutrients with use of Carbon-storing Ecosystems) 2017-2020: W ramach międzynarodowego konsorcjum naukowcy z Polski, Danii, Niemiec i Holandii starają się promować system, w którym tworzenie stref buforowych na bagnach zyskałoby wsparcie sektora publicznego, rolnictwa i biznesu – jako rozwiązanie przyjazne dla przyrody i ludzi.
g) W styczniu 2020 r. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP) zainicjowało utworzenie koalicji „Rolnictwo dla natury".
Priorytetowe kwestie dla koalicji to:
- kształt i zakres eko-programów
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027, a zwłaszcza kształt i zakres programów rolno-środowiskowych i klimatycznych
- standardy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.

Cel 13. *Zwiększone zrównoważenie kluczowych sektorów, takich jak woda, energia, górnictwo, rolnictwo, turystyka, rozwój obszarów miejskich, infrastruktura, przemysł, leśnictwo, akwakultura i rybołówstwo, gdy wpływają one na obszary wodno-błotne, przyczyniając się do ochrony różnorodności biologicznej i źródeł utrzymania.*
[Odniesienie do celów Aichi 6 i 7].

13.1	Czy podczas dokonywania przeglądu polityk, programów i planów, które mogą mieć wpływ na obszary wodno-błotne, stosuje się praktyki strategicznej oceny oddziaływania na środowisko? {1.3.3} {1.3.4} KRA 1.3.ii	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

13.1 Informacje dodatkowe:
Prawo krajowe wymaga strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla wszystkich planów i programów o potencjalnym wpływie na środowisko, zwłaszcza na obszarach Natura 2000.

13.2	Czy przeprowadzono oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do projektów rozwojowych (takich jak nowe budynki, nowe drogi, przemysł wydobywczy) z sektorów kluczowych takich jak woda, energia, górnictwo, rolnictwo, turystyka, rozwój obszarów miejskich, infrastruktura, przemysł, leśnictwo, akwakultura i rybołówstwo, które mogą mieć wpływ na obszary wodno-błotne? {1.3.4} {1.3.5} KRA 1.3.iii	A A=Tak; B=Nie; C=Niektóre przypadki

13.2 Informacje dodatkowe:
Prawo krajowe nakłada obowiązek przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko w przypadku każdego projektu o potencjalnym znaczącym wpływie na środowisko, w tym na obszary wodno-błotne. W przypadku planowanych projektów o potencjalnie znaczącym wpływie na środowisko obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania zależy od tego, czy organ właściwy ds. wydawania decyzji w sprawie warunków środowiskowych uzna taki obowiązek. Potencjalny wpływ na obszary wodno-błotne kwalifikuje projekt do oceny. Pojawiły się pewne wątpliwości co do metod kwalifikacji i oceny w przypadku prac w zakresie utrzymania cieków wodnych, ale wprowadzono odpowiednie zmiany prawne regulujące powyższe kwestie (art. 118 ustawy o ochronie przyrody).
430 nadleśnictw Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, zarządzającego 83% lasów w Polsce, działa na podstawie planów urządzenia lasu (PUL), podlegających strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w której przedstawia się prognozę wpływu planowanej działalności gospodarczej na środowisko, w tym ochronę obszarów wodno-błotnych. Postanowienia PUL konsultowane są z odpowiednimi regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska i uwzględniają wymogi ochrony obszarów Natura 2000, w tym obszarów wodno-błotnych. Lasy, które chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych w wilgotnych i bagnistych siedliskach, lasy, które chronią źródła, rzeki i jeziora pełniące funkcję korytarzy ekologicznych i mające kluczowe znaczenie dla przetrwania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, uznawane są za lasy chroniące wodę. Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym obszary wodno-błotne, zostały wyznaczone jako lasy HCVF zgodnie z „Zasadami, kryteriami i wskaźnikami dobrej gospodarki leśnej w Polsce FSC". W nadleśnictwach prowadzony jest stały monitoring środowiska, który ma zastosowanie do wszystkich siedlisk hydrogenicznych.

Cel 4. Usprawnienie wdrażania

[Odniesienie do Celów Zrównoważonego Rozwoju 1, 2, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17]

Cel 15. *Wzmocnienie i przekształcenie Inicjatyw regionalnych Konwencji Ramsarskiej, przy aktywnym udziale i wsparciu Stron w każdym regionie, w skuteczne narzędzia pomagające w pełnym wdrażaniu Konwencji. {3.2.}*

15.1	Czy są Państwo (AA) zaangażowani w rozwój i wdrażanie inicjatywy regionalnej w ramach Konwencji? {3.2.1} KRA 3.2.i	**D** A=Tak; B=Nie; D=Planowane

15.1 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak” lub „Planowane” prosimy wskazać inicjatywę regionalną i kraje współpracujące każdej inicjatywy):
Polska wraz z Czechami, Węgrami, Słowacją, Rumunią, Serbią i Ukrainą, uczestniczy w regionalnej inicjatywie Konwencji Ramsarskiej, tj. w Karpackiej Inicjatywie dotyczącej Obszarów Wodno-Błotnych. W okresie 2018-2020 Polska uczestniczyła w opiniowaniu planu prac i przygotowaniu wniosku dla projektu w ramach środków EUKI. Plan wzięcia udziału w międzynarodowym warsztacie na temat renaturyzacji obszarów wodno-błotnych został anulowany z powodu ograniczeń pandemicznych.
Podczas 6. posiedzenia Konferencji Stron Konwencji Karpackiej (COP6), które odbyło się w dniu 25 listopada 2020, Polska objęła przewodnictwo Konwencji na najbliższe trzy lata.

15.2 Czy Państwa kraj wspierał lub uczestniczył w rozwoju innych regionalnych (tj. obejmujących więcej niż jeden kraj) ośrodków szkoleniowych i badawczych na rzecz obszarów wodno-błotnych? {3.2.2}	**B** A=Tak; B=Nie; D=Planowane
15.2 Informacje dodatkowe (jeżeli „Tak” prosimy podać nazwę(-y) ośrodka(-ów):	

Cel 16. *Włączenie ochrony i rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych do głównego nurtu polityki poprzez komunikację, rozwój zdolności, edukację, uczestnictwo i świadomość {4.1}. [Odniesienie do celu Aichi 1 i 18].*

16.1 Czy ustanowiono plan działania (lub plany) na rzecz obszarów wodno-błotnych CEPA? {4.1.1} KRA 4.1.i a) Na szczeblu krajowym b) Szczebel ponadnarodowy c) Szczebel zlewni/dorzecza d) Szczebel lokalny/terenowy (Nawet jeśli nie opracowano żadnych planów CEPA, jeżeli ustanowiono ogólne cele CEPA dla działań CEPA, prosimy wskazać to w poniższej sekcji Informacje dodatkowe)	A=Tak; B=Nie; C=W toku; D=Planowane a) B b) B c) B d) B
16.1 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak” lub „W toku” w odniesieniu do jednego lub więcej z czterech pytań powyżej, dla każdego prosimy opisać mechanizm, kto jest odpowiedzialny i określić, czy zaangażowano KPK CEPA): Realizowane są zadania podlegające CEPA w odniesieniu do obszarów wodno-błotnych, ale brak jest podejścia systemowego.	

16.2 Ile powstało centrów (centra turystyczne, centra interpretacji, centra edukacyjne)? {4.1.2} KRA 4.1.ii a) na terenach objętych Konwencją Ramsarską b) na innych obszarach wodno-błotnych	E= # centrów; F=Mniej niż #; G=Ponad #; X=Nieznane; y=Bez znaczenia; a) E = 11 b) G = 4

16.2 Informacje dodatkowe (Jeśli centra stanowią część sieci krajowych lub międzynarodowych, prosimy opisać sieci):
a) Centra funkcjonujące na terenach objętych Konwencją Ramsarską: Centrum Bioróżnorodności Doliny Baryczy na terenie objętym Konwencją Ramsarską – Stawy Milickie, Centrum Edukacji i Muzeum „Świdwie", centra edukacyjne w parkach narodowych o statusie terenów objętych Konwencją Ramsarską: Biebrzański, Ujście Warty, Narwiański, Poleski, Wigierski, Słowiński, Karkonoski PN. Dwa z trzech nowych terenów objętych Konwencją Ramsarską zgłoszonych w kwietniu 2015 są również wyposażone w centra edukacji ekologicznej (Ogród Edukacyjny „Izery Trzy Żywiołów" w Urzędzie Nadleśnictwa Świeradów oraz Centrum Edukacji Ekologicznej w Parku Krajobrazowym Przemków).
b) W całym kraju istnieje wiele centrów edukacyjnych, gdzie ekosystemy wodno-błotne odgrywają istotną rolę, np. Centrum Edukacji Ekologicznej i Rewitalizacji Jezior w Szczecinku, Centrum Zarządzania Łęgami w Biurze Nadleśnictwa Jarocin (gdzie, m. in., wystawiony jest model naturalnej rzeki), Centrum „Natura" w Ostrołęce (które, m. in., wyświetla film 5D „W krainie wielkiego suma", przedstawiający ekosystem rzeczny na przykładzie rzeki Narew), kompleks edukacyjny Silvarium w Biurze Nadleśnictwa Krynki (gdzie znajduje się potok objęty ofertą edukacyjną, a także torfowisko i bagno opisane szczegółowo na tablicach edukacyjnych pod względem roli tego typu struktur w środowisku). Temat ochrony i zrównoważonego wykorzystania obszarów wodno-błotnych omawiany jest w ofercie edukacyjnej wielu nadleśnictw, wzdłuż ścieżek edukacyjnych, gdzie powyższe treści są umieszczane na tablicach tematycznych na przystankach w pobliżu zbiorników wodnych, bagien i torfowisk.

16.3 Czy Umawiająca się Strona: a) wspiera udział zainteresowanych podmiotów w podejmowaniu decyzji dotyczących planowania i zarządzania obszarami wodno-błotnymi b) w szczególności angażuje lokalne zainteresowane podmioty w wybór nowych terenów objętych Konwencją Ramsarską i w zarządzanie terenami objętymi Konwencją Ramsarską? {4.1.3} KRA 4.1.iii	A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane a) C b) B

16.3 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" lub „Częściowo" prosimy podać informacje o sposobach zaangażowania zainteresowanych podmiotów):
a) Prawo wymaga udziału wszystkich grup zainteresowanych podmiotów w procesie przygotowywania planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych o statusie terenów objętych Konwencją Ramsarską: parków narodowych, rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000.
b) Nowe proponowane tereny objęte Konwencją Ramsarską są poddawane przeglądowi przez samorządy lokalne. Ich negatywna opinia może spowodować, że obszar nie zostanie przedstawiony.

16.4 Czy posiadają Państwo operacyjny międzysektorowy Krajowy Komitet Komisji Ramsarskiej/Mokradłowy? {4.1.6} KRA 4.3.v	**A** A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
16.4 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak", prosimy wskazać a) jego członkostwo; b) liczbę posiedzeń od COP13; oraz c) jakie obowiązki spoczywają na Komitecie): a) Polski Komitet Mokradłowy powstał w maju 2020. Na koniec 2020 r. w jego skład wchodzi 50 członków: wszyscy zarządcy terenów objętych Konwencją Ramsarską, ministerstwa (Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Infrastruktury, Klimatu i Środowiska), agencje (Wody Polskie, Lasy Państwowe, GDOŚ), naukowcy z instytutów (ITP, IUNG IOP, IOŚ, IGiK) oraz z uniwersytetów (UAM Poznań, UW Warszawa), organizacje pozarządowe (WWF Polska, OTOP, CMOK, KP). Członkowie powoływani są na wniosek GDOŚ lub na zalecenie innych członków. Komitet Mokradłowy bazuje na „Zasadach działania". b) Komitet Mokradłowy spotkał się dwukrotnie: w czerwcu 2020 i w listopadzie 2020 (obydwa spotkania odbyły się online). c) Priorytetowym zadaniem Komitetu jest stworzenie polityki zarządzania obszarami wodno-błotnymi (wsparcie w przygotowaniu Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych), a także: - wnioskowanie o wpisanie obszaru wodno-błotnego na listę obszarów chronionych na mocy Konwencji Ramsarskiej - wniesienie merytorycznego wkładu do raportów krajowych Konferencji Stron (COP Ramsar) - wspieranie tworzenia i zarządzania obszarem transgranicznym objętym Konwencją Ramsarską - sygnalizowanie zagrożeń dla terenów objętych Konwencją Ramsarską - zwiększanie świadomości społecznej poprzez działania edukacyjne i kampanie społeczne - wydawanie opinii na temat polityk, programów, ustawodawstwa dotyczących zarządzania obszarami wodno-błotnymi.	

16.5 Czy posiadają Państwo operacyjny organ międzysektorowy równoważny Krajowemu Komitetowi Komisji Ramsarskiej/ Mokradłowemu? {4.1.6} KRA 4.3.v	**B** A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; D=Planowane; X=Nieznane; Y=Bez znaczenia
16.5 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak", prosimy wskazać a) jego członkostwo; b) liczbę posiedzeń od COP13; oraz c) jakie obowiązki spoczywają na Komitecie):	

16.6 Czy wdrożono inne mechanizmy komunikacji (z wyjątkiem komitetu krajowego) w celu udostępniania wytycznych realizacji Konwencji Ramsarskiej i innych informacji między organem administracyjnym a: a) zarządcami terenów objętych Konwencją Ramsarską b) innymi krajowymi punktami kontaktowymi MEA c) innymi ministerstwami, departamentami i agencjami {4.1.7} KRA 4.1.vi	A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane a) A b) A c) A

16.6 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak” lub „Częściowo” prosimy opisać, jakie mechanizmy wdrożono):

a) Krajowy Sekretariat Konwencji prowadzi korespondencję z zarządcami terenów objętych Konwencją Ramsarską w dziedzinie wniosków o projekty, wyznaczania nowych terenów. W 2020 r. przetłumaczono trzy raporty na język polski (raport techniczny nr 3, nr 5 i nr 6) i przekazano je zarządcom w formie papierowej i elektronicznej.

b) Oficjalna komunikacja prowadzona z NFP CBD i Konwencji Karpackiej

c) Konsultacje w sprawie oficjalnych aktów prawnych, ekspercka grupa robocza w ramach WPR po 2020 r., konsultacje wniosków projektowych w ramach sieci Natura 2000, konferencje i szkolenia.

16.7 Czy od momentu COP13 przeprowadzono w kraju sygnowane przez Konwencję Ramsarską działania związane ze Światowym Dniem Mokradeł (2 lutego, czy w innym dniu), prowadzone przez rząd i/lub organizacje pozarządowe? {4.1.8}	A A=Tak; B=Nie

16.7 Informacje dodatkowe:

Światowy Dzień Mokradeł obchodzony jest w Polsce co roku. Odbywają się liczne wydarzenia, wykłady, wycieczki, warsztaty i konferencje na temat obszarów wodno-błotnych, z naciskiem na tematy wybrane przez Sekretariat Konwencji Ramsarskiej na dany rok. Organizatorami wydarzenia są organizacje pozarządowe (m.in. Centrum Ochrony Mokradeł we współpracy z Wydziałem Biologii Uniwersytetu Warszawskiego), a także jednostki budżetowe zarządzające terenami objętymi Konwencją Ramsarską (parki narodowe: „Ujście Warty”, Biebrzański, Poleski).

Przykłady wydarzeń organizowanych w latach 2018-2020:

- na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego: otwarte konferencje naukowe poświęcone bieżącym zagadnieniom dotyczącym ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce, w związku z tematem Światowego Dnia Mokradeł w danym roku. Wydarzenie organizowane jest od 2002 r. przez Centrum Ochrony Mokradeł we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim.

- zorganizowano liczne spacery, wycieczki terenowe, wycieczki z przewodnikiem po całej Polsce, aby zaprezentować lokalną przyrodę zimą i zapoznać uczestników z rolą torfowisk w środowisku naturalnym. Wiele parków narodowych i parków krajobrazowych zorganizowało warsztaty i przedstawienia dla dzieci i młodzieży. Na przykład w Muzeum Wielkopolskiego PN w obchodach Światowego Dnia Mokradeł wzięło udział 150 osób. W Chełmie uczniowie szkoły średniej przygotowali ulotki informacyjne, okazjonalną gazetkę na szkolnym korytarzu i zorganizowali targi na rzecz ochrony żółwia błotnego. Pozyskane środki zostały wykorzystane na zakup żywności, suplementów i oleju rybnego dla europejskich żółwi błotnych przywróconych do Poleskiego Parku Narodowego – terenu objętego Konwencją Ramsarską.

16.8 Czy od momentu COP13 prowadzone są kampanie, programy i projekty (inne niż te w przypadku działań związanych ze Światowym Dniem Mokradeł) mające na celu zwiększenie świadomości na temat znaczenia obszarów wodno-błotnych dla ludzi i dzikiej przyrody oraz korzyści/usług ekosystemowych świadczonych przez obszary wodno-błotne? {4.1.9}	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane

16.8 Informacje dodatkowe (Jeśli te i inne działania CEPA zostały podjęte przez inne organizacje, prosimy to zaznaczyć):
Działania zwiększające świadomość społeczną na temat znaczenia obszarów wodno-błotnych realizowane są przez agencje rządowe (w tym parki narodowe, Generalne i Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe", Parki Krajobrazowe) oraz organizacje pozarządowe (np. Centrum Ochrony Mokradeł, Klub Przyrodników).
Element związany z komunikacją i promocją uwzględniony jest w projektach wdrożeniowych związanych z ochroną środowiska. Jest on realizowany na różne sposoby: ulotki i inne materiały informacyjne, spotkania z mieszkańcami, zajęcia dla dzieci, konkursy plastyczne i fotograficzne, wystawy, wykłady, wycieczki przyrodnicze itp. Jako przykład w projekcie „Ochrona wybranych siedlisk i gatunków w Ostoi Słowińskiej PLH220023 i na Pobrzeżu Słowińskim – PLB220003 Etap I" LIFE13 NAT/PL/000018, Słowiński PN zorganizował konkurs fotograficzno-plastyczny „Wędrowne ptaki wodno-błotne Pobrzeża Słowińskiego", warsztaty dla dorosłych na temat obszarów wodno-błotnych oraz wydał pakiety edukacyjne dotyczące ochrony siedlisk, ptaków i ryb na obszarach wodno-błotnych.

2) Istnieje kilka długofalowych inicjatyw mających na celu edukację ekologiczną związaną z ochroną obszarów wodno-błotnych w Polsce, w tym te związane z terenami objętymi Konwencją Ramsarską:
- Wszechnica Biebrzańska w Biebrzańskim Parku Narodowym – regularne spotkania informacyjne i wykłady tematyczne skierowane do miłośników bagien biebrzańskich i osób zaangażowanych w ich ochronę i promocję),

- Biebrzańskie Sianokosy w Biebrzańskim Parku Narodowym,

- Rzeczpospolita Ptasia (Rzeczpospolita) w Parku Narodowym Ujście Warty

3) Inne wydarzenia i kampanie związane z edukacją i promocją obszarów wodno-błotnych oraz ich rozsądnym użytkowaniem organizowane są nieregularnie. Przykłady z lat 2018-2020:
- II Krajowa Konferencja Naukowo-Techniczna „Funkcjonowanie i ochrona wód płynących" PotamON 2019 - Biocenoza wód płynących w kontekście zmian hydrologicznych
- Konferencja Duże Rzeki w 2019: Konferencja dotyczy uznania stanu wiedzy i stanu polskich badań na temat hydrologii, ekologii i hydrodynamiki środowiskowej w odniesieniu do największych polskich rzek.

Cel 17. *Udostępnienie środków finansowych i innych na rzecz skutecznego wdrożenia czwartego planu strategicznego Konwencji Ramsarskiej na lata 2016-2024 ze wszystkich źródeł. {4.2.}*
[Odniesienie do celu Aichi 20]

17.1 a) Czy uiszczono w całości składki na rzecz Konwencji Ramsarskiej za lata 2018, 2019 i 2020? {4.2.1} KRA 4.2.i	**A** A=Tak; B=Nie; Z=Nie dotyczy
b) Jeśli „Nie" w 17.1 a), prosimy wyjaśnić, jaki plan wdrożono, aby zapewnić przyszłe szybkie płatności:	

17.2 Czy zapewniono jakiekolwiek dodatkowe wsparcie finansowe w drodze dobrowolnych składek na rzecz działań konwencji finansowanych ze środków innych niż podstawowe? {4.2.2} KRA 4.2.i	**B** A=Tak; B=Nie
17.2 Informacje dodatkowe (jeśli „tak" prosimy podać kwoty i dla których działań):	

17.3 [W przypadku Umawiających się Stron, które posiadają jedynie agencję pomocy rozwojowej („kraje-darczyńcy”)]: Czy agencja zapewniła środki finansowe na wsparcie ochrony i zarządzania obszarami wodno-błotnymi w innych krajach? {3.3.1} KRA 3.3.i	**Z** A=Tak; B=Nie; Z=Nie dotyczy
17.3 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak”, prosimy wskazać kraje wspierane od COP12):	

17.4 [W przypadku umawiających się stron, które posiadają jedynie agencję pomocy rozwojowej („kraje-darczyńcy”)]: Czy uwzględniono zabezpieczenia i oceny środowiskowe w zaproponowanych przez agencję wnioskach dotyczących rozwoju? {3.3.2} KRA 3.3.ii	Z A=Tak; B=Nie; C= Częściowo; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia; Z=Nie dotyczy
17.4 Informacje dodatkowe:	

17.5 [W przypadku Umawiających się Stron, które jedynie otrzymały pomoc rozwojową („kraje-odbiorcy”)]: Czy otrzymano wsparcie finansowe z agencji pomocy rozwojowej specjalnie na ochronę i zarządzanie obszarami wodno-błotnymi w kraju? {3.3.3}	**Z** A=Tak; B=Nie; Z=Nie dotyczy
17.5 Informacje dodatkowe (jeśli „tak”, prosimy wskazać, od jakich krajów/agencji od momentu COP12):	

17.6 Czy Państwa kraj udzielił jakiegokolwiek wsparcia finansowego na realizację planu strategicznego?	**A** A=Tak; B=Nie; Z=Nie dotyczy
17.6 Informacje dodatkowe (Jeśli „Tak” prosimy podać kwoty i dla których działań): Polska regularnie uiszcza składki na rzecz Konwencji i realizuje projekty spełniające cele planu strategicznego Konwencji. - Leśnictwo: W przypadku projektów małej retencji realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, wdrażanych w okresie sprawozdawczym, poniesiono koszty w wysokości co najmniej 109 mln zł (z czego dofinansowanie unijne przekroczyło 65 mln zł) - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020: Inwestycje w gospodarstwach rolnych na obszarach Natura 2000 – 42 mln EUR z funduszy UE oraz 0,82 mln EUR z PL, Inwestycje w ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolnych 2,51 mln EUR z funduszy UE, programy rolno-środowiskowo-klimatyczne – 303,26 mln EUR z funduszy UE oraz 173,34 mln EUR z PL - Akwakultura świadcząca usługi środowiskowe – 34,93 mln EUR z funduszy UE oraz 11,64 mln EUR z PL) - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Ochrona i poprawa różnorodności biologicznej, ochrony przyrody i zielonej infrastruktury – 247 mln EUR z fuduszy UE oraz 43 mln EUR z PL, Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie obszarów Natura 2000 – 34 mln EUR z fudnuszy UE oraz 6 mln EUR z PL - Projekty LIFE: 13 mln EUR oraz 9 mln EUR z PL – Ochrona rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce; Ochrona siedlisk ptaków wodno-błotnych w Dolinie Górnej Wisły; Aktywna ochrona zagrożonych gatunków płazów i gadów na obszarach Natura 2000 w Europie; Renaturyzacja śródlądowej delty rzeki Nidy; Ochrona bociana białego w dolinach rzek wschodniej Polski; Ochrona i renaturyzacja obszarów wodno-błotnych na obszarze Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”.	

Cel 18. *Wzmocnienie współpracy międzynarodowej na wszystkich szczeblach* ***{3.1}***

18.1 Czy zaproszono krajowe punkty kontaktowe innych MEA do udziału w Krajowym Komitecie Konwencji Ramsarskiej/Mokradłowym? {3.1.1} {3.1.2} 3.1.i & 3.1.iv	**D** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
18.1 Informacje dodatkowe: KPK innych MEA mogą zostać członkami Komitetu Mokradłowego.	

18.2 Czy na szczeblu krajowym wdrożono mechanizmy współpracy między organem administracyjnym Konwencji Ramsarskiej a punktami kontaktowymi ONZ oraz innymi globalnymi i regionalnymi organami i agencjami (np. {3.1.2} {3.1.3} KRA 3.1.iv	**B** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
18.2 Informacje dodatkowe:	

18.3 Czy Państwa kraj otrzymał pomoc od jednej lub więcej organizacji i agencji globalnych i regionalnych (np. UNEP, UNDP, WHO, FAO, UNECE, ITTO) lub IOP Konwencji podczas wdrażania Konwencji? {4.4.1} KRA 4.4.ii. IOP to: BirdLife International, Międzynarodowy Instytut Gospodarki Wodnej (IWMI), IUCN (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody), Wetlands International, WWF oraz Wildfowl & Wetland Trust (WWT).	**A** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia
18.3 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" prosimy podać nazwę agencji lub IOP oraz rodzaj otrzymanej pomocy): Wsparcie odbywa się poprzez współpracę: uczestnictwo w grupach roboczych, analizę problemów i podejmowanie odpowiednich działań. Polski partner Birdlife International – Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP), polski partner i członek-założyciel Wetlands International European Association - Centrum Ochrony Mokradeł, członkowie Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (m.in. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Instytut Ochrony Środowiska) jak również WWF Polska aktywnie uczestniczą i podejmują działania związane z obszarami wodno-błotnymi.	

18.4 Czy ustanowiono, na szczeblu krajowym lub międzynarodowym, sieci, w tym partnerstwa twinningowe, w celu dzielenia się wiedzą i prowadzenia szkoleń na rzecz obszarów wodno-błotnych, które mają wspólne cechy? {3.4.1}	**B** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
18.4 Informacje dodatkowe (jeśli „Tak" lub „Częściowo" prosimy wskazać sieci i obszary wodno-błotne):	

18.5 Czy informacje o obszarach wodno-błotnych i/lub terenów objętych Konwencją Ramsarską w Państwa kraju oraz o ich statusie zostały udostępnione publicznie (np. za pośrednictwem publikacji lub strony internetowej)? {3.4.2} KRA 3.4.iv	A A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

18.5 Informacje dodatkowe:
Informacje na temat terenów objętych Konwencją Ramsarską: ich lokalizacja i powiązanie z RIS na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Ramsarskiej są dostępne w Geoserwisie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Krajowy Punkt Kontaktowy wydał ulotkę zawierającą syntetyczne informacje na temat polskich terenów objętych Konwencją Ramsarską. Strony internetowe większości podmiotów zarządzających terenami (głównie parków narodowych) zawierają informacje na temat statusu terenów objętych Konwencją Ramsarską przypisanego do danego obszaru, a także aktualne, szczegółowe informacje. Sześć terenów objętych Konwencją Ramsarską bez statusu parku narodowego otrzymało tablice informacyjne objaśniające status terenu i jego walory przyrodnicze. Dostępne są liczne publikacje naukowe i akademickie na temat parków narodowych o statusie terenów objętych Konwencją Ramsarską (Biebrzański, Narwiański, Poleski, Wigierski, Słowiński, Ujście Warty, torfowiska w Karkonoskim PN), niektóre z nich są również dostępne online na stronach internetowych podmiotów zarządzających. Opublikowano monografie środowiskowe na temat rezerwatów przyrody Jezioro Drużno i Jezioro Świdwie. Istnieje strona internetowa poświęcona Rezerwatowi Przyrody Jezioro Świdwie (https://www.swidwie.pl), opublikowano również ulotki i artykuły prasowe dotyczące rezerwatu. Takie informacje znalazły się również na ulotkach promujących Rezerwat Świdwie.

18.6 Czy zidentyfikowano wszystkie transgraniczne systemy obszarów wodno-błotnych? {3.5.1} KRA 3.5.i	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane; Z=Nie dotyczy

18.6 Informacje dodatkowe:
Główne systemy transgraniczne:
- rzeki i dorzecza: Odra, Nysa Łużycka, Bug
- torfowiska Gór Izerskich
- subalpejskie torfowiska Karkonoszy
- Zalew Szczeciński
- Zalew Wiślany
- torfowiska orawsko-nowotarskie
- torfowiska poleskie.

18.7 Czy wdrożono skuteczne wspólne zarządzanie współdzielonymi systemami obszarów wodno-błotnych (na przykład we wspólnych dorzeczach i strefach przybrzeżnych)? {3.5.2} KRA 3.5.ii	**A** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane; Y=Bez znaczenia

18.7 Informacje dodatkowe (jeżeli „Tak” lub „Częściowo” prosimy wskazać, dla których systemów wodno-błotnych wdrożono takie zarządzanie):

18.8 Czy Państwa kraj uczestniczy w regionalnych sieciach lub inicjatywach na rzecz gatunków wędrownych zależnych od obszarów wodno-błotnych? {3.5.3} KRA 3.5.iii	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane; Z=Nie dotyczy
18.8 Informacje dodatkowe: Polska jest stroną Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, znanej jako Konwencja Bońska, a także przystąpiła do Memorandum Porozumienia o ochronie wodniczek (*Acrocephalus paludicola*), ustanowionego pod patronatem Konwencji. Słowiński Park Narodowy stanowi część międzynarodowej sieci Obszarów Chronionych Morza Bałtyckiego HELCOM. Ponadto Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (obecnie Ministerstwo Infrastruktury) koordynuje zadania w dziedzinie współpracy międzynarodowej na wodach przygranicznych i wodach uwzględnionych w systemie międzynarodowych szlaków wodnych.	

Cel 19. *Wzmocnienie budowania potencjału w zakresie wdrażania Konwencji i 4 planu strategicznego Konwencji Ramsarskiej na lata 2016-2024.*
[Odniesienie do celów Aichi 1 i 17]

19.1 Czy dokonano oceny krajowych i lokalnych potrzeb szkoleniowych w zakresie wdrażania Konwencji? {4.1.4} 4.1.iv i 4.1.viii	**B** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane
19.1 Informacje dodatkowe:	

19.2 Czy w formalnych programach edukacyjnych uwzględniono kwestie ochrony i rozsądnego użytkowania obszarów wodno-błotnych?	**A** A=Tak; B=Nie; C=Częściowo; D=Planowane

19.2 Informacje dodatkowe: W przypadku odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie prosimy podać informacje, jakie to mechanizmy i materiały:

Obecna podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół średnich, których ukończenie jest możliwe poprzez zdanie egzaminu maturalnego, a następnie uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły średniej, obowiązująca do sierpnia 2017 (rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 w sprawie podstawy programowej (...), Dz. U. poz. 977, z późn. Zm., Załącznik nr 4) podaje treści w tej dziedzinie w ramach następującego przedmiotu:

– geografia (*Uczeń: wskazuje środowiskowe i gospodarcze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych; wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i wskazuje konsekwencje gospodarcze; uzasadnia potrzebę przywrócenia i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce (włączając w to działania podejmowane we współpracy z innymi krajami); wskazuje, na przykładzie strefy Sahelu, związek między formami zarządzania przez ludzi a zasobami wodnymi; uzasadnia potrzebę racjonalnego zarządzania w środowisku charakteryzującym się poważnymi deficytami słodkiej wody; opisuje, jako przykład, konsekwencje nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach świata i wskazuje działania wspierające racjonalną gospodarkę wodną; wskazuje działania ochronne i restytucyjne podejmowane na całym świecie na rzecz środowiska geograficznego; zapoznaje się z problemami ochrony zagrożonych gatunków);*

– biologia (*Uczeń przedstawia czynniki środowiskowe niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmów w środowisku lądowym i wodnym; zapoznaje się z kwestiami ochrony zagrożonych gatunków i kwestiami ochrony ekosystemu).*

Ekologia i ochrona środowiska, w tym kwestie utrzymania równowagi ekosystemu wodnego, są również zawarte w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, która jest stopniowo wdrażana od roku szkolnego 2017/2018, a także w projekcie nowej podstawy programowej dla szkół średnich, która obowiązuje od roku szkolnego 2019/2020.

19.3 Ile zapewniono możliwości szkoleniowych dla zarządców obszarów wodno-błotnych od momentu COP13? {4.1.5} KRA 4.1.iv a) na terenach objętych Konwencją Ramsarską b) na innych obszarach wodno-błotnych	a) G = 5 b) G = 5 E=# możliwości; F=Mniej niż #; G= Ponad #; X= Nieznane; Y=Bez znaczenia

19.3 Informacje dodatkowe (w tym, czy w szkoleniu wykorzystano podręczniki Konwencji Ramsarskiej na temat rozsądnego użytkowania):

Ze względu na zmiany klimatyczne, zapewnienie jakości i ilości wody to jeden z punktów krytycznych w polityce i zarządzaniu. Wiele projektów i programów obejmuje szkolenia i warsztaty na temat zarządzania obszarami wodno-błotnymi dla zarządców, władz lokalnych, nauczycieli, studentów i administracji.

Przykłady z lat 2018-2020:

a) W 2018 roku na terenie objętym Konwencją Ramsarską PN Ujście Warty Dyrektor Parku Narodowego Ujście Warty podpisał umowę o dofinansowanie budowy i wyposażenia Muzeum i Centrum Edukacyjnego. Dotacje z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko UE zostały przyznane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Projekt, którego realizacja potrwa do połowy 2021, będzie kosztował 22,9 mln zł, a Unia Europejska wesprze go kwotą 12,9 mln zł. Budynek muzeum i centrum edukacyjnego, w którym przygotowane zostaną wystawy i warsztaty dla nauczycieli i organizatorów wycieczek, zajmie 1 771 m2. Oczekuje się, że działania edukacyjne obejmą 20 tys. osób rocznie.

b)

- II Krajowa Konferencja Naukowo-Techniczna „Funkcjonowanie i ochrona wód płynących" PotamON 2019 - Biocenoza wód płynących w kontekście zmian hydrologicznych
- Life KAMPINOS WETLANDS pl - LIFE12 NAT/PL/000084 (2013-2019). Celem projektu było zapewnienie prawidłowego stanu siedlisk wodno-błotnych obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska" – 4 szkolenia dla nauczycieli z Kampinoskiego Parku Narodowego
- Konferencja Duże Rzeki w 2019: Konferencja dotyczy uznania stanu wiedzy i stanu polskich badań na temat hydrologii, ekologii i hydrodynamiki środowiskowej w odniesieniu do największych polskich rzek
- Kurs e-learningowy w 2019 r. zorganizowany przez Fundację Sendzimira: Błękitno-zielona infrastruktura na rzecz łagodzenia zmian klimatu – narzędzia strategiczne i rozwiązania techniczne
- Budowa i rola obiektów małej retencji oraz ich wpływ na tworzenie i ochronę obszarów wodno-błotnych stanowiły przedmiot szkolenia „Najlepsze praktyki w zakresie ochrony obszarów wodno-błotnych", które odbyło się w Nadleśnictwie Lipka (RDLP w Pile) w 2019 r.
- projekt CLEARANCE (CircuLar Economy Approach to River pollution by Agricultural Nutrients with use of Carbon-storing Ecosystems) 2017-2020: warsztaty dla decydentów, Państw Członkowskich i społeczeństwa obywatelskiego, organizacji pozarządowych, naukowców i przedsiębiorstw.

19.4 Czy wykorzystali Państwo (AA) swoje poprzednie raporty krajowe z wdrażania Konwencji Ramsarskiej podczas monitorowania wdrażania Konwencji? {4.3.1} KRA 4.3.ii	**A** A=Tak; B=Nie; D=Planowane; Z=Nie dotyczy
19.4 Informacje dodatkowe (jeśli „tak”, prosimy wskazać, w jaki sposób raporty zostały wykorzystane do monitorowania): Krajowy raport z wdrażania Konwencji Ramsarskiej stanowił punkt odniesienia dla wniosku o projekt dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2020-2022. Zgodnie z wnioskami z poprzedniego raportu ustanowiono Komitet Mokradłowy, trwa ustanawianie transgranicznego terenu na granicy polsko-czeskiej, przetłumaczono na język polski i rozpowszechniono materiały do szkoleń w 2022 r. (raporty techniczne z wdrażania Konwencji Ramsarskiej nr 3, nr, 5 i nr 6).	